

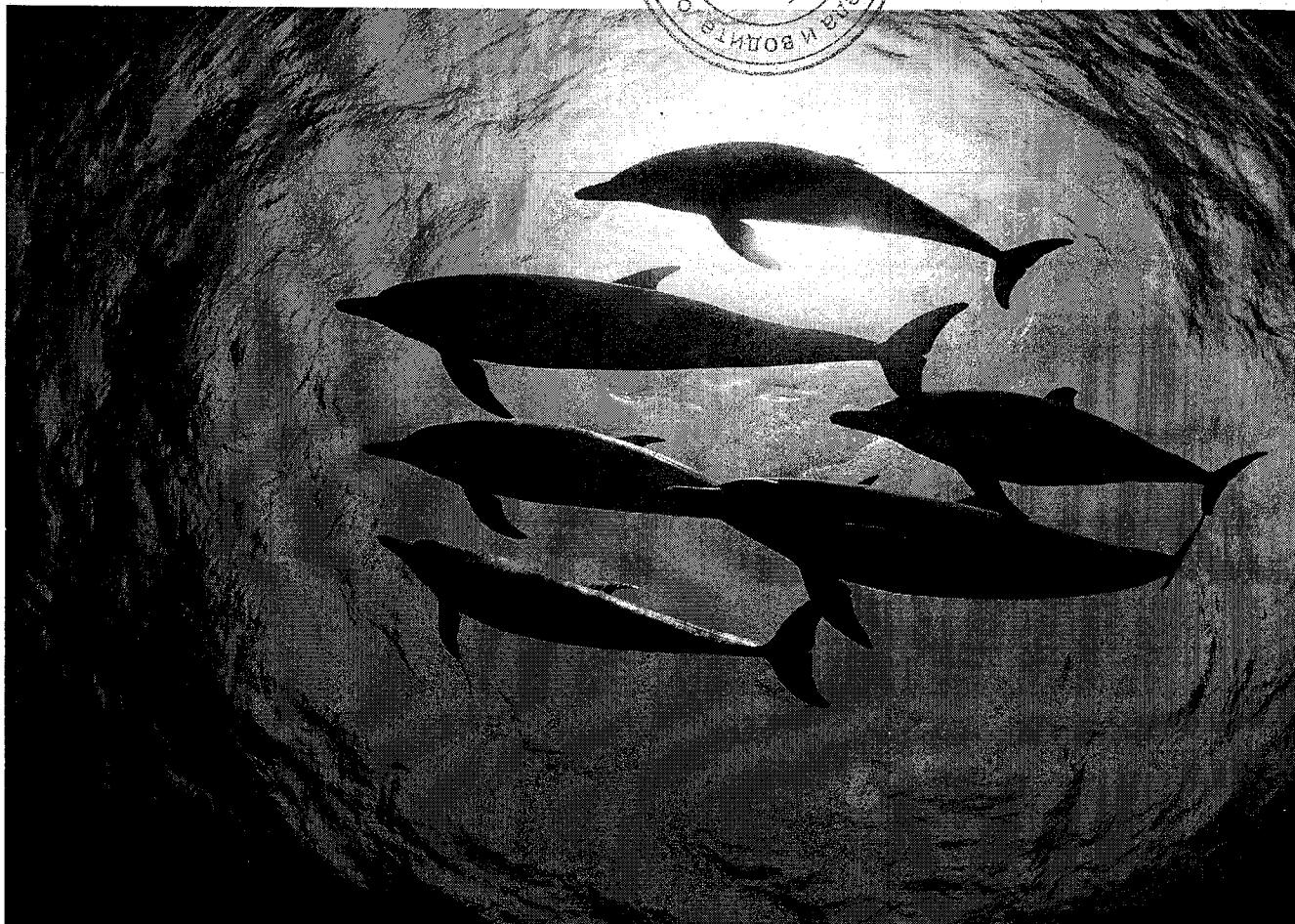
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

УТВЪРЖДАВАМ:

ИВЕЛИНА ВАСИЛЕВА

Minister of Environment and Water

ЗАДАНИЕ

ЗА

РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В МОРСКИТЕ
ВОДИ НА ЧЕРНО МОРЕ /МОРСКА СТРАТЕГИЯ/ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Март 2015

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	5
РАЗДЕЛ 1. ИЗГОТВЯНЕ НА ПЪРВОНАЧАЛНА ОЦЕНКА НА МОРСКАТА ОКОЛНА СРЕДА ПО ЧЛ. 8, ВКЛЮЧИТЕЛНО ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН АНАЛИЗ НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА МОРСКАТА ОКОЛНА СРЕДА И РАЗХОДИТЕ, СВЪРЗАНИ С УВРЕЖДАНЕТО Й	17
РАЗДЕЛ 2: ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ДОБРО СЪСТОЯНИЕ НА МОРСКАТА ОКОЛНА СРЕДА ПО ЧЛ. 9 ..	21
РАЗДЕЛ 3. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЦЕЛИ И СВЪРЗАНите С ТЯХ ИНДИКАТОРИ ПО ЧЛ. 10	26
РАЗДЕЛ 4. ПРОГРАМИ ЗА МОНиторинг по ЧЛ. 11	28
РАЗДЕЛ 5. ЗАЩИТЕНИ МОРСКИ ТЕРИТОРИИ	30
РАЗДЕЛ 6: ПРОГРАМИ ОТ МЕРКИ ПО ЧЛ. 12	31
РАЗДЕЛ 7: ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА (ЕО) НА МОРСКАТА СТРАТЕГИЯ И ПРОГРАМАТА ОТ МЕРКИ	33
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: СПИСЪК НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	34
ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ОБЩИ ТЕРМИНИ	36
ПРИЛОЖЕНИЕ 3: ИКОНОМИЧЕСКИ ТЕРМИНИ	38
ПРИЛОЖЕНИЕ 4: ИЗИСКВАНИЯ ПО НАЦИОНАЛНОТО, ЕВРОПЕЙСКОТО И МЕЖДУНАРОДНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО (КОНВЕНЦИИ, ДВУСТРАННИ СПОРАЗУМЕНИЯ, СПОГODБИ И ДРУГИ ДОКУМЕНТИ)	41

Списък със съкращения

РДМС	Рамкова директива за морска стратегия 2008/56/ЕС
РДВ	Рамкова директива по водите 2000/60/ЕО
ККС	Консултативен и координационен съвет
ПМС № 273/ 23.11.2010 г.	Постановление на Министерски съвет № 273 / 23.11.2010 г.
БД	Басейнова(и) дирекция(и)
БУ	Басейново управление
БДЧР	Басейнова дирекция за черноморския район
ЗМПВВПРБ	Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанища на Република България
ЗВ	Закон за водите
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУЧК	Закон за устройство на Черноморското крайбрежие
ЗДПД	Закон за достъп до пространствени данни
ЗОП	Закон за обществени поръчки
ВО	Воден (ни) обект(и)
ВТ	Водно(и) тяло(тела)
ГИС	Географска информационна система
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ЕС	Европейски съюз
ЕО	Европейска общност
ООН	Организация на обединението нации
EQR	Коефицент на екологично качество
HOOSMB	Наредба за опазване на околната среда в морските води
ОПОР	Обща политика в областта на рибарството
PMK	Регионални морски конвенции
MARPOL конвенция	Международна конвенция за предотвратяване на замърсяването от кораби
OSPAR конвенция	Конвенция за защита на морската околната среда в Североизточния Атлантически океан
Букурещка конвенция	Конвенция за опазване на Черно море от замърсяване
Барселонска конвенция	Конвенция за защита на морската среда и на крайбрежните райони в Средиземноморието
Конвенция от Рио	Конвенция за биологичното разнообразие
HELCOM	Конвенция за защита на морската среда в Балтийско море
HCMW	Национална система за мониторинг на водите
ACCOBAMS	Споразумение за опазване на китоподобните бозайници в Черно, Средиземно море и съседната акватоリア на Атлантическия океан;
UNCLOS	Конвенция на ООН по морско право (UNCLOS)
OC	Околна среда
ПУРВ	План за управление на речен басейн
JRC	Joint Research Center, Съвместен изследователски център
ICES	International Council for the Exploration of the Sea, Международен Съвет за изследване на морето

Списък на приложенията:

- **Приложение 1:** Списък на институциите, източници на информация
- **Приложение 2:** Общи термини
- **Приложение 3:** Икономически термини
- **Приложение 4:** Изисквания по националното, европейското и международното законодателство (конвенции, двустранни споразумения, спогодби и други документи)

УВОД

♦ Основание и обосновка на необходимостта за изготвянето на Задание за Стратегия за опазване на околната среда в морските води на Черно море /Морска стратегия/ на Р България.

В изпълнение на изискванията на чл. 4, ал. 1 от Наредбата за опазване на околната среда в морските води (НООСМВ) е изготвен План за действие за разработване на Стратегия за опазване на околната среда в морските води на Черно море /Морска стратегия/ на Република България. Същият е утвърден от Министъра на околната среда и водите в изпълнение на чл.3, ал.3, т.4 от Наредбата.

Съгласно План за действие, Директорът на БДЧР разработва проект на Задание за разработване на Морска стратегия. Изискването за неговото разработване е посочено в чл.3, ал.4, т.3 от НООСМВ.

В обхвата и съдържанието на Заданието следва да се предвидят дейностите, необходими за разработването на Морската стратегия за всеки един от компетентните органи, съгласно чл. 3 от НООСМВ.

Съгласно чл. 3, ал. 3, т. 3 от НООСМВ, заданието се утвърждава от Министърът на околната среда и водите.

Заданието определя рамката за извършване на дейностите по подготовкa на морската стратегия, последователните етапи на разработване, както и изисквания към източниците на информация, обхвата, съдържанието, качеството и сроковете за извършване на дейностите по подготовкa на морската стратегия и разпределението на отговорностите между отделните ведомства, съобразно тяхната компетентност. Също така съдържанието на Заданието трябва да е съобразено с Директива 2008/56 на Европейския парламент и на съвета, приета на 17 юни 2008г., (Рамкова директива за морска стратегия, РДМС 2008/56/ЕО), Закона за водите и Наредбата за опазване на околната среда в морските води.

♦ Транспониране на изискванията на РДМС 2008/56/ЕО в българското законодателство

Изпълнението на ангажиментите на страната по чл. 1, т. 1 и 2 от РДМС 2008/56/ЕО, която създава единна европейска рамка за опазване на околната среда в морските води на Общността, а именно:

- ✓ Постигане и поддържане на „добро състояние” на морските води до 2020 г.
- ✓ Разработване и прилагане на морска стратегия за опазване на околната среда в морските води на страните – членки на ЕС.
- ✓ Постигане на добро регионално сътрудничество в рамките на морски регион Черно море чрез европейските и регионални структури и платформи.

През месец ноември 2010 г., на основание чл. 135, ал. 1, т. 19 от Закона за водите, беше приета Наредба за опазване на околната среда в морските води /НООСМВ, приета с ПМС № 273 от 23.11.2010 г./

Целта на наредбата е да се постигне съгласуваност между различните политики, споразумения и законодателни мерки, чието въздействие е насочено върху морската околнна среда и в които се включва опазването на отделните компоненти на околната среда.

♦ Цели на Морската стратегия за опазване на морските води на Р България

1. Постигане и поддържане на „добро състояние” на морската околнна среда до 2020 г.

2. Защита и съхраняване на морската околнна среда, предотвратяване на нейното влошаване или, когато е практически възможно, възстановяване на морските екосистеми в територии, които са били неблагоприятно засегнати.

3. Предотвратяване и намаляване на въвеждането и освобождаването на вещества от антропогенен произход в околната среда с цел поетапно премахване на замърсяването и гарантиране липсата на съществено въздействие или опасност за човешкото здраве, биологичното разнообразие на морските екосистеми и законосъобразното използване на морето.

Водещ принцип при разработването и изпълнението на морската стратегия е екосистемния подход в управлението на човешките дейности, който гарантира, че:

1. нивата на общото въздействие на човешките дейности са в граници, съвместими с постигане на добро състояние на околната среда в морските води;

2. способността за адаптация на морските екосистеми към фактори и промени, предизвикани от человека, не е нарушена и е налична;

3. използването и управлението на морските ресурси е устойчиво;

4. трансграничните последици за качеството на морската околнна среда на трети страни от региона на Черно море са отчетени и анализирани.

Съгласно чл. 1, ал. 5 от НООСМВ, стратегията първоначално се разработва за срок 10 години. При нейното разработване се отчита:

1. че за крайбрежните води се изпълнява План за управление на речните басейни за Черноморския басейнов район, разработен на основание чл. 157 от ЗВ, и програма от мерки за постигане на добро екологично състояние на водните тела във водосборния район от българската част на Черно море;

2. забраните и ограниченията, съдържащи се в заповедите за обявяване на защитени зони и защитени територии, включително плановете за управлението им;

3. изпълнението на мерки, произтичащи от други действащи стратегически и планови документи, свързани с използването и опазването на морската околнна среда.

В процеса на разработване на Морската стратегия е необходимо да се използват всички налични източници на информация, включително разработените ръководства от техническите групи към ЕК (WG DIKE, ESA, GES), EAOC, ICES, Съвместният изследователски център (JRC), подпомагащи работата на страните – членки по прилагане на РДМС 2008/56/EО., както и разработените ръководства към работните групи на Черноморската комисия (AG LBS, PMA, ESAS, FOMLR, CBD, ICZM).

♦ *Представяне за обсъждане на различните етапи на изготвяне на Морската стратегия (първоначална оценка-чл. 8, определеното добро състояние-чл. 9, екологичните цели за морската околнна среда-чл.10, програми за мониторинг-чл. 11 и програма от мерки-чл.12) на обществеността и заинтересованите страни за изразяване на мнения и забележки*

В процеса на разработване или актуализация на частите на Морската стратегия е необходимо осигуряване на възможност за обсъждания, забележки и препоръки по нейното съдържание чрез обществени обсъждания в съответствие с чл. 16 от НООСМВ. Представянето на възможност за изразяване на мнения ще осигури по-разбираемото и пълно приемане и подкрепа на морската стратегия на обществеността и на заинтересованите страни, които не са компетентни органи, но имат отношение към нея (например научни институти, университети, общини, НПО и др.).

Могат да се използват няколко метода за обществено достояние на информацията по чл. 8, 9, 10, 11 и 12 като:

- интернет страницата на БДЧР - Варна (<http://www.bsbd.org>) и МОСВ (<http://www.moew.government.bg>);

- разпространение на информационни материали за използване на медии, интернет, електронна поща, кампании и др.;

- провеждане на дискусионни срещи – кръгли маси, заседания на Басейнов съвет, форуми или конференции, национални кампании.

◆ **Регионално сътрудничество**

Тъй като България и Румъния попадат в един и същ морски регион (Черно море) е необходимо да осъществят регионално сътрудничество и координация при изготвяне на първоначалната оценка (чл. 8), формулиране на критерии за добър екологичен статус (чл. 9), екологични цели за морската околната среда (чл. 10), програми за мониторинг (чл. 11) и програми от мерки (чл. 12) от НООСМВ.

Създаването на организация за обмен на актуална и точна информация между Румъния и България е ключов момент при отчитане на трансграничните въздействия и характеристики на морските води в Черно море и гарантиране на еднаквост в методите за оценяване на текущото състояние. Сътрудничеството и координацията се осъществява чрез съществуващите регионални институционални структури за сътрудничество, включително структурите, създадени по силата на регионалните морски конвенции, в чийто обхват попада съответният морски регион, а именно: Конвенцията за опазване на Черно море от замърсяване и Конвенцията за сътрудничество при опазване и устойчиво използване на р. Дунав, както и други регионални или международни структури.

Организацията на координацията по оперативни въпроси в международен аспект е приоритет на Министъра на околната среда и водите, съгласно чл. 3, ал. 3, т. 2 от НООСМВ.

При осъществяване на регионалното сътрудничество е необходимо да се провеждат работни срещи с участието на експерти от научната сфера и от двете страни с цел уеднаквяване на методологията и подходите при определяне на първоначалната оценка, както и на критериите за доброто състояние и екологичните цели.

◆ *Връзка на РДМС с регионалното законодателство в областта на опазване на морската околната среда:*

РДМС и Конвенцията за опазване на Черно море от замърсяване и Протоколите към нея (Букурещка конвенция, 21.04.1992 г.).

Конвенцията е подписана от шестте Черноморски държави: България, Грузия; Румъния, Русия, Украйна и Турция. Органът, който я представлява, е Секретариатът към създадената Комисия за опазване на Черно море от замърсяване или Черноморската комисия, със седалище в гр. Истанбул. Стратегически план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море (СПД ОЧМ или SAP 2009 г.) представлява споразумение между шестте страни със заложени цели за дългосрочно възстановяване на Черноморската екосистема. В документа е включено определение за визията на Черно море, а именно: „включва съхраняване на неговата екосистема като ценен природен дар на региона, като в същото време се осигурява опазването на неговите морски и крайбрежни живи ресурси, като условие за устойчиво развитие на черноморските държави, тяхното добруване, здраве и защита на населението“.

В стратегическия план за действие са заложени дългосрочни цели по качеството на Екосистемата (ЦКЕС). Целите са израз на Визията, която отразява желанието на заинтересованите страни за здравословна, чиста и устойчива Черноморска околната среда. За всяка ЦКЕС са определени редица подцели на управление, които да адресират преките, съществените и основни причини за състоянието на проблемните зони.

✓ **ЦКЕС 1: Съхраняване на живите търговски морски ресурси.**

ЦКЕС 1a: Устойчиво използване на наличната риба и други живи морски източници за търговски цели.

ЦКЕС 1b: Възстановяване/рехабилитиране наличието на живи търговски морски ресурси.

- ✓ ЦКЕС 2: Опазване на разнообразието и местообитанието на Черно море.
ЦКЕС 2а: Намаляване риска от изчезване на застрашените видове.
ЦКЕС 2б: Съхраняване на крайбрежните и морски местообитания и природа.

ЦКЕС 2в: Намаляване и управление на намесата на човека

- ✓ ЦКЕС 3: Намаляване наeutрофикацията.
- ✓ ЦКЕС 4: Гарантиране на доброто качество на водата за човешкото здраве, за използването ѝ при отдих и за аква биотата.

ЦКЕС 4а: Намаляване на замърсителите, произлезли от базираните на земята ресурси, включително атмосферните емисии.

ЦКЕС 4б: Намаляване на замърсителите, дошли от плавателните съдове и съоръженията от сушиата.

♦ Връзка на РДМС с останалото европейско законодателство в областта на опазване на околната среда.

РДМС и РДВ 2000/60/ЕО

Рамковата директива за водите 2000/60/ЕО (РДВ) е тясно свързана с Рамковата директива за морска стратегия 2008/56/ЕС. В РДВ се поставя за цел постигането до 2015 г. на добро състояние на всички подземни и повърхностни води на ЕС, включително крайбрежните води. В РДМС се поставя за цел постигане на добро състояние на околната среда в морските води, като по този начин РДМС разширява постигането на добро състояние и по отношение на морската околнна среда. Действията, предприети съгласно РДВ, ще намалят замърсяването на моретата и притока на биогенни елементи от наземни източници и ще защитават екосистемите в крайбрежните и преходните води, които са от жизнено важно значение, както от екологична (прим. хвърляне на хайвера за много морски видове риба), така и от социално – икономическа (развитие на туризма, рибарството и бизнеса) гледна точка.

РДМС, Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕИО на Съвета от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици

В допълнение, съгласно Директивата за местообитанията (член 6) се изисква да бъде направена подходяща оценка за всички планове и проекти, които могат да окажат значително въздействие върху специалните защитени зони, определени съгласно посочената директива, и специалните защитени зони, определени съгласно Директивата за птиците. Тъй като защитените зони по Директивата за местообитанията допринасят за защитените морски територии, определени по смисъла на РДМС, то за морските стратегии и програмите от мерки ще се изисква оценка съгласно чл. 6 от Директива 92/43/ЕИО.

От страна на ЕС са поети редица политически ангажименти на високо равнище за опазване на биологичното разнообразие. Главната цел е до 2020 г. да се спре загубата на биологично разнообразие и влошаването на екосистемните услуги в ЕС и те да бъдат възстановени, доколкото е възможно. Тези политически цели са залегнали в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие, обхващаща периода до 2020 г., и са формулирани в специфични цели и действия, свързани с постигането на целта на РДМС и други законодателни актове на ЕС, занимаващи се със защитата на застрашените видове и с устойчивата експлоатация на рибните запаси.

Съгласно директивите за местообитанията и за птиците държавите - членки следва да гарантират благоприятен природозашитен статус на редица морски местообитания и видове и положителен статус на популацията на всички естествено срещащи се в природата морски видове, включително миграционните видове птици. Голяма част от крайбрежните и морските райони на ЕС

вече са или ще бъдат определени като обекти от „Натура 2000“ по тези директиви. В РДМС се признава, че създаването на МЗТ, включително обектите от „Натура 2000“, които са или трябва да бъдат определени в съответствие с Директивата за птиците и Директивата за местообитанията, представляват важен принос за постигането на добро екологично състояние и се изисква мрежи от МЗТ да бъдат включени в програмите от мерки на морските стратегии (член 13, параграф 4). В допълнение, член 13, параграф 4 от РДМС изисква мрежите от МЗТ да са последователни и представителни, да обхващат по подходящ начин разнообразието на съставляващите ги екосистеми, и изрично излиза извън рамките на „Натура 2000“ чрез разширяването на подобни мрежи така, че да включват МЗТ, установени съгласно Регионалните морски конвенции (РМК). Освен това член 13, параграф 5 гарантира, че е направена изрична връзка между установяването на МЗТ и възможните мерки в рамките на общата политика в областта на рибарството (ОПОР). По този начин РДМС конкретно в този случай служи като рамка, в която съществуващите мерки могат да бъдат интегрирани и допълнени с нови инициативи.

РДМС и Обща политика в областта на рибарството (ОПОР)

За регулирането на дейностите, свързани с рибарството и аквакултурите, ОПОР определя подход на сътрудничество по отношение на управлението на общите рибни ресурси на ЕС. Предложената през 2011 г. реформа на ОПОР изисква всички запаси да бъдат над равнищата, определени за максимален устойчив улов и да се отчитат екологичните въздействия от риболова. Тя изрично изисква интегриране с целите на РДМС. По този начин РДМС допълва Общата политика в областта на рибарството, като създава връзка между рибарството и други съществени аспекти на опазването на околната среда (например опазването на биологичното разнообразие, защитата на местообитанията и свързаните с тях видове).

РДМС, Директива за нитратите 91/676/ЕЕС, Директивата за приоритетните вещества 2008/105/ЕО и Рамковата Директива за отпадъците 2008/98/ЕО

Различни законодателни инструменти на ЕС ограничават по всякакъв начин степента на замърсяване на морската среда, като например Директивата за нитратите, Директивата за приоритетните вещества и Рамковата директива за отпадъците. РДМС допълва тези отделни елементи от законодателството на ЕС.

РДМС и политика на ЕС в областта на гражданскаята защита

Също така съществуват тесни връзки между РДМС и политиката на ЕС в областта на гражданскаята защита, с която се установява рамка за сътрудничество на равнище ЕС за управление на всички видове бедствия във всички фази на цикъла на управление на бедствията, включително превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

РДМС и Конференцията на ООН за устойчиво развитие „Рио 20+“

Заключителният документ от Конференцията на ООН от 2012 г.: „Рио+20“, „Бъдещето, което искаме“, отразява редица концепции, съдържащи се в РДМС. Той включва ангажимент за защита и възстановяване на здравето, производителността и устойчивостта на океаните и морските екосистеми, както и за поддържане на тяхното биологично разнообразие, позволяващо опазването им и устойчиво им използване от настоящите и бъдещите поколения. В него се подчертава необходимостта от ефективно прилагане на екосистемен подход и такъв за предпазливост в управлението на дейностите, които оказват въздействие върху морската среда. Документът съдържа и специфични задължения, включително необходимостта от координирани стратегии за борба срещу замърсяването, за предприемане на действия за значително намаляване на морските отпадъци до 2025 г. и за предприемане на действия по отношение на инвазивните видове. РДМС ще бъде една от основните политики на ЕС за прилагане на свързаните с морската среда ангажименти от „Рио+20“ в ЕС.

Важно решение от Рио е и спешното разглеждане на въпроса за опазването и устойчивото използване на морското биологично разнообразие в районите извън националните юрисдикции, включително чрез вземане на решение относно разработването на международен инструмент в рамките на Конвенцията на ООН по морско право /UNCLOS/. При изпълнението на тази цел следва да бъде взета предвид необходимостта от запазване на морското биологично разнообразие, договорена в Рио и предвидена в РДМС, в съчетание с договорените в Рио отраслови действия, особено в областта на рибарството. Те включват необходимостта да се засилят нашите усилия за спешно постигане на целта за 2015 г. за поддържане или възстановяване на запасите до такива равнища, при които може да се произвежда максимален устойчив улов, и за подобряване на действията за управление на съпътстващия улов, изхвърлянията и други неблагоприятни въздействия върху екосистемите от рибарството, включително чрез премахване на разрушителните риболовни практики.

РДМС, подобно на Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие, съчетава защитата и устойчивото използване и е необходимо условие за осъществяването на екологичната икономика. Въз основа заключителния документ от „Рио+20“, страните - членки на ЕС следва да подкрепят „синята икономика“ (биомедицина, енергетика, и оползотворяването на химическите вещества и морската вода), използваща принципите на екологичната икономика върху опазването и устойчивото използване на морските ресурси.

◆ *Морски регион по смисъла на Рамковата Директива за Морска стратегия 2008/56/EО*

Съгласно чл. 4, ал. 1 буква „г“ от РДМС, морските води на Р. България, заедно с Румъния, попадат в обхвата на морски регион „Черно море“.

◆ *Териториален обхват на морските води на Република България*

Съгласно чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредбата за опазване на морските води (НООСМВ), дефиницията за морските води на Република България гласи:

1. водите, морското дъно и геологичната основа откъм страната на откритото море спрямо изходните линии, от които се измерва широчината на териториалното море, до най-крайната зона, в която Република България осъществява суверенни права, юрисдикция и контрол, съгласно Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанища на Република България (ЗМПВВПРБ) и Конвенцията на ООН по морско право (ДВ, бр. 38 от 1996 г.);

2. крайбрежните води с тяхното морско дъно и геологична основа, доколкото определени аспекти от екологичното състояние на морската околната среда не се уреждат от Закона за водите (ЗВ).

Крайбрежните морски води съгласно чл.2, ал.7 от РДВ 2000/60/ЕС са дефинирани като повърхностните води откъм страната на брега по линията, всяка точка от която е на разстояние една морска миля в посока към морето и измерена от най-близката точка на базисната линия, от която се измерва широчината на териториалните води, като при необходимост те се разпростират до външната граница на преходните води. Последните не влизат в обхвата на РДМС 2008/56/EО.

В Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанища на Република България (ЗМПВВПРБ) е записано, че:

Вътрешните морски води включват:

1. водите между бреговата линия и изходните линии, от които се измерва ширината на териториалното море;

2. водите на пристанищата, ограничени откъм морето с линията, съединяваща най-отдалечените точки в морето на котвените места, хидротехническите и другите постоянни пристанищни съоръжения;

3. водите на:

а) Варненския залив между бреговата линия и правата линия, съединяваща нос Св. Константин с нос Иланджик;

б) Бургаския залив между бреговата линия и правата линия, съединяваща нос Емине с Маслен нос;

4. водите между бреговата линия и правите изходни линии, съединяващи нос Калиакра с нос Тузлата, нос Тузлата с нос Екрене и Маслен нос с нос Ропи.

Териториалното море включва 12-милната морска акватория с площ 6 360 кв.км., срещу бреговата ивица на Черно море от нос Сиврибурун на север до река Резовска на юг, с обща дължина 378 км.

Прилежащата зона (24-милната зона) на Р България е морската ивица, която се опира до териториалното море и се разпростира на разстояние 24 морски мили от изходните линии, от които се измерва ширината на териториалното море. Площта на акваторията е 10740 кв. км.

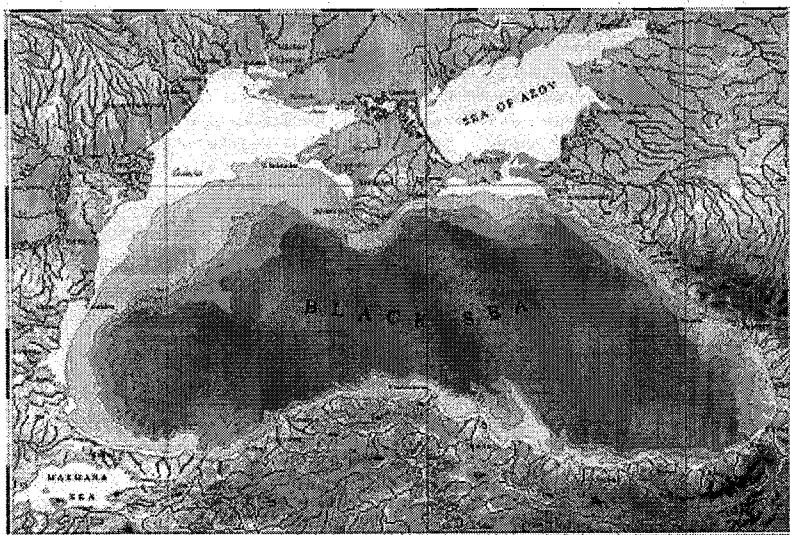
Изключителната икономическа зона (ИИЗ) или 200-милната зона заема площ от около 42 000 кв. км. Към този момент акваториалната граница с Румъния все още не е уточнена.

Континенталния шелф включва морското дъно и недрата на подводния район, които са естествено продължение на сухоземната територия и се простират отвъд териториалното море, до установените граници на шелфа на другите съседни държави.

◆ *Обща информация за Черно море*

Черно море е едно от най-забележителните регионални морета в света.

То е едно от изолираните морета в света, от типа „затворени морета“. Единствената му връзка със Световния океан е чрез Средиземно море (чрез протока Дарданелите), чрез Мраморно море (Босфора, 35 км естествен канал). Също така Черно море се свързва с Азовско море чрез Керченския проток.

Площта на Черно море е 420 000 km², максималната дълбочина е 2245 m, а средната - 1240 m. Подхранва се от 1,9 млн кв. км водосборен басейн, който представлява около една трета от площта на континентална Европа. Всяка година около 350 km³ речни води се изтичат в Черно море от територията на над 20 държави. В него се влизат 1/3 от водите на континента Европа, в т.ч. и трите големи Европейски реки: Дунав, Днепър и Дон. Техните поречия минават през 30 града с обща численост 160 мил. души на територията на 17 държави.

Черноморското крайбрежие се поделя от шест страни – България, Грузия, Румъния, Турция, Русия и Украйна. Дължината на крайбрежните линии е както следва: България- 378 км, Грузия –

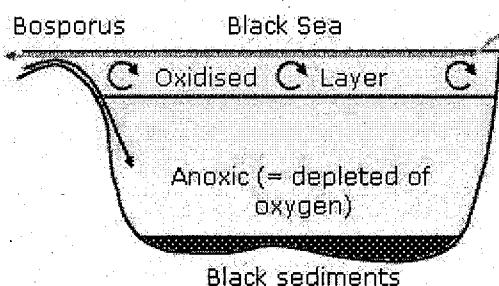
310 км, Румъния – 225 км, Русия – 800 км, вкл. Азовско море, Турция - 1 329 км и Украйна – 2 782 км. За четири държави (България, Грузия, Румъния и Украйна) то е единственият излаз на море.

◆ Характерни особености

Поради малките му размери, в Черно море се образуват незначителни приливи и отливи (3 - 8 см). При буря ветровете предизвикват значително по-големи колебания на морското равнище (10 - 20 cm). Основното морско течение в западната част на Черно море е в посока, обратна на движението на часовниковата стрелка. По българското крайбрежие то е от север на юг.

Поради ограничения приток на вода от Средиземно море през Босфора в следствие на малката му дълбочина (70 m) и ширина (700m) и обилния приток на речни води, солеността на Черно море ($\approx 18 \%$) е почти два пъти по-малка от тази на Световния океан. За сравнение Средиземно море и Световния океан имат соленост около 36 %.

Един от най-интересните факти за Черно море е безкислородната му среда на дълбочина от 120 - 150 m до дъното и наличието на токсичен сероводород в концентрация 11 - 14 mM/l. Това прави невъзможно съществуването на живи същества, с изключение на някои анаеробни бактерии, под тази граница. На дълбочина между 100 и 200 m водите на Черно море почти не се смесват. Разликата в солеността на водата от повърхността и от долните слоеве е постоянна и основна отличителна черта на Черно море. Поради липса на смесване на водите в 90% от обема на Черно море (на 150 - 200 m дълбочина) няма кислород, оттам и живот.

Тази му особеност го прави *уникално море*, което съществува днес на Земята, като голяма част от тези характерни особености се дължат на слабата връзка на Черно море със Световния океан. Въпреки това Черно море има сравнително голямо биологично разнообразие и живи природни богатства.

Основните проблеми, които оказват негативно влияние върху състоянието на околната среда на Черно море са:

✓ Замърсяване

Характерна особеност на Черно море е голяма му уязвимост към биогенното замърсяване. Чрез вtokа на по - големите реки Дунав, Днепър и Дон, в Черно море постъпват биогени с висока концентрация (нитрати и фосфати), които довеждат до интензивни процеси наeutрофикация, изявяваща се в увеличаване на фитопланктона и биомасата ("цифтеж"). Доказано е, че 70 % от замърсяването на Черно море е с антропогенен характер, в резултат на активните дейности (туризъм, земеделие, зауствания на битови и промишлени отпадъчни води) по крайбрежията на шестте държави. Също така замърсяването в резултат на недобре пречистени отпадъчни води (съдържащи нефтопродукти) от наземни източници и на нефтени разливи от плавателни съдове все повече води до значителни негативни последици за крайбрежната и морска околнна среда.

✓ Загуба на биоразнообразие

Интензивната експлоатация на Черноморският басейн води до значително влошаване на качеството на морските води и драстично намаляване на биологичното разнообразие на

Черноморската екосистема. Върху загубата на биологични видове влияе и една нова форма на натиск от корабоплаването: т.н. „неместни“ видове („non – indigenous“ species, „чужди видове“), попадащи в Черно море чрез баластните води на корабите.

✓ *Деградация на крайбрежието*

Друг вид проблем, който не е проучен достатъчно до този момент, е замърсяването на морската среда (повърхност, воден стълб и дъно) с твърди отпадъци. Освен от естетическа гледна точка, отпадъците, постъпващи чрез реките, от големите градове и плавателните съдове в морската среда или отлагачи се по крайбрежните ивици, представляват и рисък за здравето на хората и морските видове. Най – голям дял заемат пластмасовите отпадъци, а като най – опасни са микрочастиците, получени в резултат на разпада на по – големите отпадъци, които могат да се натрупат в живите ресурси, а оттам при консумация, да попаднат и в човешкият организъм.

♦ *Компетентни органи и задължения съгласно Наредбата за опазване на околната среда на морски води*

Компетентните органи по прилагане на конкретните изисквания за разработване и прилагане на Морска стратегия са определени в чл. 3, ал. 1 от НООСМВ, както следва:

1. Министерският съвет;
2. Министърът на околната среда и водите;
3. Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
4. Министърът на замеделието и храните;
5. Министърът на външните работи;
6. Министърът на регионалното развитие и благоустройството;
7. Министърът на икономиката, енергетиката и туризма;
8. Министърът на здравеопазването;
9. Председателят на Българската академия на науките;
10. Директорът на Басейновата дирекция за Черноморски район

или оправомощени от тях длъжностни лица.

Докладването на компетентните органи по прилагане на РДМС пред Европейската комисия е извършено през м. януари 2011 г. чрез Постоянното представителство на Р България в Брюксел.

Задълженията на компетентните органи съгласно чл. 3 от НООСМВ са както следва:

чл. 3, ал. 2 Министерският съвет:

1. приема Морската стратегия с програма от мерки и техните актуализации по предложение на министъра на околната среда и водите;
2. одобрява двугодишни доклади за изпълнение на програмата от мерки по предложение на министъра на околната среда и водите;
3. създава консултивен съвет за координация между органите по ал. 1 и други юридически и физически лица, които участват в разработването, обсъждането и изпълнението на Морската стратегия и програмата от мерки.

чл. 3, ал. 3 Министърът на околната среда и водите:

1. осъществява държавната политика за постигане и поддържане на добро състояние на околната среда в морските води;
2. ръководи сътрудничеството и координацията с другите държави в рамките на водосборния басейн на Черно море и морския подрегион Егейско море и Леванта;

3. утвърждава задание за изготвяне на морска стратегия, включително за нейното актуализиране;
4. утвърждава и ръководи изпълнението на плана за действие по чл. 4, ал. 1 за разработване на морска стратегия, включително на неотложния план за действие, при наличие на обстоятелствата по чл. 4, ал. 2;
5. внася за приемане в Министерския съвет морската стратегия и програмата от мерки, включително техните актуализации и предложения за коригиращи действия;
6. ръководи и координира изпълнението на програмата от мерки по чл. 12 и внася в Министерския съвет периодични отчети за хода на нейното изпълнение;
7. утвърждава методически ръководства и указания за определяне на добро състояние по чл. 9, определяне на екологичните цели и техните индикатори по чл. 10, както и други документи от научноприложен характер, свързани с разработването и изпълнението на морската стратегия и програмата от мерки;
8. одобрява програмите за мониторинг по чл. 11 и координира тяхното разработване и изпълнение;
9. докладва пред Европейската комисия (ЕК);
10. председателства консултивативния координационен съвет по ал. 2, т. 3.

чл. 3, ал. 4 Директорът на Басейнова дирекция за Черноморския район:

1. разработва график и работна програма за изпълнение на плана за действие по ал. 3, т. 4, включително разработка неотложния план за действие при наличие на обстоятелства по чл. 4, ал.2;
2. организира изпълнението на работната програма и плановете по т. 1;
3. подготвя проект на задание за разработване на морската стратегия;
4. планира, разработва и съгласува програмите за мониторинг по чл. 11;
5. анализира данните от мониторинга и подготвя оценката за състоянието на околната среда в морските води, включително изготвяне на първоначалната оценка по чл. 8;
6. определя набора от характеристики за добро състояние на околната среда в морските води съгласно чл. 9;
7. определя екологичните цели и свързаните с тях индикатори съгласно чл. 10;
8. в рамките на района за басейново управление на водите осъществява координацията между институциите, юридическите и физическите лица в процеса на разработване на морската стратегия и програмата от мерки и организира общественото им обсъждане;
9. разработва програмата от мерки и провежда контрола относно нейното изпълнение;
10. в рамките на своите правомощия подготвя необходимата информация за докладването по ал. 3, т. 9.

чл. 3, ал. 5 Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията чрез Изпълнителна агенция „Морска администрация“:

1. осъществява контрола върху замърсяването от кораби и използването на морската среда за навигационни и транспортни цели;
2. подготвя и предоставя на министъра на околната среда и водите информация по компетентност във връзка с подготовката на първоначалната оценка по чл. 8, разработването и изпълнението на програмите за мониторинг по чл. 11, на програмата от мерки по чл. 12 и за докладването по ал. 3, т. 9.

чл. 3, ал. 6 Министърът на земеделието и храните:

1. осъществява държавната политика за рибарство и аквакултури в морската среда;
2. подготвя и предоставя на министъра на околната среда и водите информация по компетентност във връзка с подготовката на първоначалната оценка по чл. 8, разработването и изпълнението на програмите за мониторинг по чл. 11, на програмата от мерки по чл. 12 и за докладването по ал. 3, т. 9.

чл. 3, ал. 7 Министърът на външните работи подпомага министъра на околната среда и водите при осъществяването на сътрудничество и координация във връзка с разработването и изпълнението на морските стратегии на международно ниво, включително изпращане на информация до ЕК по прилагането на наредбата.

чл. 3, ал. 8 Министърът на регионалното развитие и благоустройството:

1. отговаря за устройственото планиране на Черноморското крайбрежие и частта от акваторията на Черно море в приложното поле на Закона за устройство на Черноморското крайбрежие (ЗУЧК);

2. подготвя и предоставя на министъра на околната среда и водите информация по компетентност във връзка с подготовката на първоначалната оценка по чл. 8, разработването и изпълнението на програмите за мониторинг по чл. 11 и на програмата от мерки по чл. 12 и за докладването по ал. 3, т.9.

чл. 3, ал. 9 Министърът на икономиката, енергетиката и туризма:

1. провежда държавната политика по отношение на икономическите оператори, както и за насърчаване на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници (ВЕИ) и от алтернативни енергийни източници в морската околнна среда;

2. подготвя и предоставя на министъра на околната среда и водите информация по компетентност във връзка с подготовката на първоначалната оценка по чл. 8, разработването и изпълнението на програмите за мониторинг по чл. 11, на програмата от мерки по чл. 12 и за докладването по ал. 3, т. 9.

чл. 3, ал 10 Министърът на здравеопазването:

1. ръководи и чрез регионалните инспекции за опазване и контрол на общественото здраве провежда мониторинг на водите за къпане в крайбрежните морски води на Черно море;

2. подготвя и предоставя на министъра на околната среда и водите информация по компетентност във връзка с подготовката на първоначалната оценка по чл. 8, разработването и изпълнението на програмите за мониторинг по чл. 11 и на програмата от мерки по чл. 12 и за докладването по ал. 3, т.9.

Чл.3, ал.11 Директорът на Института по океанология на Българската академия на науките /ИО-БАН/ извършва мониторинг на морската околнна среда по утвърдени от министъра на околната среда и водите програми за мониторинг.

На основание чл. 3, ал. 2, т. 3 от НООСМВ чрез Постановление на Министерски съвет № 273 / 23.11.2010 г. е създаден Консултивен и координационен съвет по опазване на околната среда в морските води на Черно море и управление на изпълнението на Морската стратегия и програма от мерки.

Съветът се състои от:

1. председател – Министърът на околната среда и водите
2. членове - заместник - министър на транспорта, информационните технологии и съобщенията, заместник - министър на земеделието и храните, заместник – министър на външните работи, заместник - министър на регионалното развитие и благоустройството, заместник - министър на икономиката, енергетиката и туризма, заместник – министър на здравеопазването, изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по околнна среда, директорът на Басейнова дирекция за Черноморски район, изпълнителният директор на Изпълнителна агенция “Морска администрация” или оправомощени от тях длъжностни лица.

Съветът разглежда и съгласува проекта на Морска стратегия с програма от мерки, разглежда и приема двугодишни доклади за изпълнението на програмата от мерки; координира дейността на администрацииите, заинтересованите лица и други структури на управление, свързана с изпълнението на Морската стратегия и програмите от мерки, наблюдава и анализира хода на изпълнението на Морската стратегия и програмите от мерки.

РАЗДЕЛ 1. ИЗГОТВЯНЕ НА ПЪРВОНАЧАЛНА ОЦЕНКА НА МОРСКАТА ОКОЛНА СРЕДА ПО ЧЛ. 8

♦ Изготвяне на Първоначална оценка на текущото състояние на околната среда в морските води и на въздействието на човешката дейност върху околната среда

Разработването на Първоначалната оценка на състоянието на околната среда в морските води при максимално използване на налични данни за период от 6 години, се извършва на основание чл. 8 от Наредбата за опазване на морските води и Директива 2008/56/EО.

Първоначалната оценка се включва следните три елемента:

- Анализ на преобладаващите основни специфични и общи характеристики и текущото състояние на околната среда в техните морски води (член 8, § 1, буква а). Този анализ следва да се основава на примерен списък от характеристики от Таблица 1 на Приложение III към РДМС. Анализът може да обхваща физикохимичните характеристики, типовете местообитания, биологичните компоненти и хидроморфологията.

ПРИЛОЖЕНИЕ III: Примерни списъци на характеристики, видове натиск и въздействия, (посочени в член 8, параграф 1, член 9, параграфи 1 и 3, член 10, параграф 1, член 11, параграф 1 и член 24)

Таблица 1
Характеристики

Физични и химични специфични характеристики	<ul style="list-style-type: none"> - Топография и батиметрия на морското дъно; - Годишен и сезонен температурен режим и ледена покривка, скорост на теченията, изтласкване на долнi слоеве вода, въздействие на вълните, смесителни характеристики, мътност, време на задържане; - Пространствено и времево разпределение на солеността; - Пространствено и времево разпределение на хранителни съставки (DIN - разтворен неорганичен азот, TN - общ азот, DIP - разтворен неорганичен фосфор, TP - общ фосфор, TOC - общ органичен въглерод) и кислород; - pH, pCO₂ профили или еквивалентна информация за измерване на киселинността на морската вода.
Типове местообитания	<ul style="list-style-type: none"> - Преобладаващият(е) тип(ове) местообитания на морското дъно и водния стълб с описание на типичните физични и химични характеристики, като дълбочина, температурен режим на водата, течения и други движения на водата, соленост, структура и състав на субстрата на морското дъно; - Идентификация и картографиране на специалните типове местообитания, особено на тези, признати или определени по силата на общностното законодателство (директивата за местообитанията и директивата за птиците) или по силата на международни конвенции като представляващи специален научен интерес или интерес от гледна точка на биологичното разнообразие; - Местообитания в райони, които поради своите характеристики, разположение или стратегическо значение заслужават специално отношение. Тук може да се включват райони, които са подложени на интензивни или специфични видове натиск, или територии,

	които заслужават специален защитен режим.
Биологични специфични характеристики	<ul style="list-style-type: none"> - Описание на биологичните общности, свързани с преобладаващите типове местообитания на морското дъно и водния стълб. То следва да съдържа информация за общностите на фито - и зоопланктона, в това число техните видове и сезонна и географска променливост; - Информация за покритосеменни видове, макроводорасли и безгръбначна дънна фауна, в това число състав на видовете, биомаса и годишна/сезонна променливост; - Информация за структурата на рибните популации, в това число изобилие, разпределение и структура по възраст и размери на популациите; - Описание на динамиката на популацията, естествен и реален обхват на разпространение и състояние на видовете морски бозайници и влечуги, които се срещат в морския регион или подрегион; - Описание на динамиката на популацията, естествен и реален обхват на разпространение и състояние на видовете морски птици, които се срещат в морския регион или подрегион;
Други специфични характеристики	<ul style="list-style-type: none"> - Описание на динамиката на популациите, естествен и реален обхват на разпространение и състояние на други видове, които се срещат в морския регион или подрегион и които са обект на общностното законодателство или на международни споразумения; - Описание на временните появявания, изобилието и пространственото разпределение на чужди и екзотични видове, или - ако е приложимо - на генетично отличаващи се форми на местни видове, които се срещат в морския регион или подрегион. <ul style="list-style-type: none"> - Описание на обстановката по отношение на химикали, в това число такива, които са причина за тревога, замърсяване на седимента, горещи зони, здравословни проблеми и замърсяване на биота (специално на биота, предназначен за консумация от човека); - Описание на всеки друг белег или характеристика, които са типични или специфични за морския регион или подрегион.

- Анализ на преобладаващите видове натиск и въздействия, включително произтичащите от човешката дейност, върху състоянието на околната среда в морските води (член 8, § 1, буква б), който се основава на списъка с елементи в Таблица 2 от Приложение III, включително комбинирания качествен и количествен смесен ефект на различните видове натиск и очертаващи се тенденции. Той следва да обхваща главните кумулативни и синергични въздействия и да отчита относимите оценки, които са били изгответи въз основа на съществуващото законодателство на Общността.

Таблица 2
Видове натиск и въздействия

Физически загуби	<ul style="list-style-type: none"> - Затрупване (напр. от направени от човека структури, изхвърляне на драгажна маса); - Запечатване (напр. от постоянни конструкции).
------------------	--

Физически щети	<ul style="list-style-type: none"> - Промяна в затлачването (напр. зауствания, засилено изтиchanе, драгиране/изхвърляне на драгажна маса); - Абразия (напр. въздействие върху морското дъно на промишления риболов, използване като гребна зона, закотвяне); - Селективно извлечане (напр. проучване и използване на живи и неживи ресурси, разпо ложени на морското дъно и в подпочвения слой).
Други физически смущения	<ul style="list-style-type: none"> - Подводен шум (напр. произтичащ от морския трафик, подводни акустични устройства); - Морски отпадъци.
Намеса в хидрологки процеси	<ul style="list-style-type: none"> - Съществени промени в топлинния режим (напр. зауствания от електроцентрали); - Съществени промени в режима на соленост (напр. поради конструкции, препятстващи движението на водата, отделяне на вода).
Замърсяване с опасни вещества	<ul style="list-style-type: none"> - Въвеждане на синтетични съединения (напр. приоритетни вещества съгласно Директива 2000/60/ЕО, които са от значение за морската среда, като пестициди, антифуланти, лекарствени препарати, породени например от изтичания през дифузни източници, замърсявания от кораби, атмосферни отлагания и биологично активни вещества); - Въвеждане на несинтетични вещества и съединения (напр. тежки метали, въглеводороди, породени например от замърсявания от кораби, проучване и използване на нефт, газ и полезни изкопаеми, атмосферни отлагания и влигане на речни води); - Въвеждане на радиоактивни нуклеиди.
Систематичен и/или умишлен разлив на вещества	<ul style="list-style-type: none"> - Въвеждане на други вещества — твърди, течни или газ — в морските води, произтичащо от систематичен и/или умишлен разлив в морската среда, както е допустимо според друго общностно законодателство и/или международни конвенции.
Обогатяване с хранителни вещества и органична маса	<ul style="list-style-type: none"> - Въвеждане на торове и други вещества със съдържание на азот и фосфор (напр. от точкови и дифузни източници, в това число земеделие, аквакултури, атмосферни отлагания); - Въвеждане на органично обогатяване (например от канализация, морски култури, чрез влигане на речни води).
Биологични смущения	<ul style="list-style-type: none"> - Въвеждане на микробни патогени; - Въвеждане на чужди видове и преселения; - Селективен добив на видове, включително случаен нецелеви улов (например чрез промишлен или любителски риболов).

- Икономически и социален анализ на използването на морската околнна среда и на разходите, свързани с увреждането ѝ (член 8, § 1, буква в).

Социално-икономическият анализ на използването на морската околнна среда трябва да включва:

- обща информация, цели и задачи, както и връзката между социалния, икономическият анализ и анализа на антропогенното въздействие и натиск на морската среда. Възможност за използване на резултатите от анализа и оценката на натиска от антропогенната дейност върху състоянието на морските води;

- оценка на различните ползвания на морската среда по отношение на тяхното социално - икономическо значение и натиск по данни за периода 2006 - 2011 г.

- подход за извършване на оценката на ползването на морската среда, използваната методология, критерии и индикатори за оценка на идентифицираните ползвания на морската среда от социално-икономическа гледна точка, качествена и количествена оценка на ползите (преки и косвени) от идентифицираните ползвания на морската среда.

- качествена и количествена оценка на натиска, причинен от различните ползвания на морската среда. Разработване на прогнози и сценарии за бъдещо развитие към 2020г.

- описание на използваната методология и критериите (индикаторите) за количествено остойностяване на различните видове натиск. Анализът следва да съдържа насоки и да дава достатъчно информация, която да бъде използвана при оценката на разходите за деградация на морската среда и разработването на сценарии;

- разработване на сценарии за бъдещо развитие към 2020 г.

- базов сценарий („бизнес на всяка цена“) - анализът следва да включва алтернативни допускания, отчитайки промените в прилагането на законодателството за околната среда, в технологиите, в секторните политики, планове, програми и др. без да се взема предвид Директива 2008/56 ЕО. Разработване на няколко сценария (доколкото това е възможно) като основни (реалистичен, оптимистичен и пессимистичен) за социално-икономическото развитие, отчитащи възможните мерки на политиката. Резултатите от анализа следва да дават ясна оценка дали ще бъде постигнато доброто състояние на морската околнна среда до 2020 г. и да съдържат достатъчно информация, която да бъде използвана в бъдеще при оценката на разходите и ползите на потенциалната програма от мерки. Използвана методика за изготвяне на прогнозите. В рамките на анализа да се отчитат и отбелязват:

- източниците на несигурност – ниво на несигурност при изготвяне на сценарии и начини за преодоляването му;

- идентифицирани необратими ефекти, свързани с конкретни дескриптори;

- идентифицирани екзогенни екологични тенденции, които могат да окажат въздействие върху определени дескриптори и съответно да има последици за постигане на доброто състояние на морската околнна среда.

- оценка на разходите за увреждането на морската околнна среда. Анализът следва да включва качествена и количествена оценка на разходите за увреждане на морската околнна среда. Използван под подход, методологии и критерии за определяне на разходите за увреждане.

Първоначалната оценка на състоянието на морската околнна среда в българските черноморски води трябва да отчита хидрографските особености на морски регион „Черно море“ – голям водосборен басейн, относителна затвореност и малък водообмен със Световния океан, висока концентрация на сероводород и анаеробните условия в черноморската депресия, значителното влияние на глобалните климатични системи върху хидрологичните и екологични характеристики. На фона на глобалните изменения, значителният натиск от човешката дейност на страните от Черноморския регион допринася за влошаването на условията за живот на морските обитатели и екосистемните услуги, което се проявява най-силно в крайбрежните морски води. В същото време, естествената циркулация на водите в Черно море и относителната близост на реките, които имат основен дял във водния баланс замърсяването на Черно море е предпоставка за значителната уязвимост на морските екосистеми в границите на българските териториални води към трансгранични въздействия, което определя важността на регионалното сътрудничество при решаването на екологичните проблеми.

РАЗДЕЛ 2: ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ДОБРО СЪСТОЯНИЕ НА МОРСКАТА ОКОЛНА СРЕДА ПО ЧЛ. 9

◆ *Определяне на „добро състояние” на морската околна среда*

Определянето на „добро” - то състояние на околната среда в морските води следва да се извърши в съответствие с чл. 9 от Наредбата, като се има предвид Решение на Комисията 2010/477/EС относно критериите и методологичните стандарти за добро екологично състояние на морските води (OB, бр. L 232/14L).

Критериите за добро състояние на морската околна среда и задълженията за неговото постигане и/или поддържане допълват съществуващите, произтичащи от разпоредбите на РДВ 2000/60/EО в частта й, която се прилага за доброто екологично състояние на крайбрежните води. Същите представляват отправна точка за разработването и определянето на характеристиките на доброто състояние на морската околна среда и установяването на подробен набор от екологични цели, разработени координирано в рамките на изискването за регионално сътрудничество.

Министърът на околната среда и водите утвърждава методически ръководства и указания за определяне на добро състояние на морската среда, съгл. чл. 3, ал. 3, т. 7 от НООСМВ.

Съгласно НООСМВ и РДМС е необходимо да се определи набора от характеристики за добро състояние на морската околна среда (ДЕС) на базата на качествените дескриптори, изброени в Приложение 1 към Директивата и Наредбата към чл. 9, ал. 1, т. 1.

Качествени показатели/дескриптори/ за определяне на добро състояние на морската околна среда

1. Биологичното разнообразие се поддържа. Качеството и броят на местообитанията, както и разпространението и обилието на видовете съответстват на преобладаващите физикогеографски, географски и климатични условия.

2. Чуждите видове, въведени чрез човешки дейности, са на нива, които не предизвикват неблагоприятни промени в екосистемата.

3. Популациите на всички риби, ракообразни и черупкови - обект на промишлен улов, са в безопасните биологични граници, като възрастовата им и размерната им структура съответстват на възпроизводими запаси. 4. Всички елементи на морските хранителни вериги са в състояние, доколкото са изучени, на нормално обилие и разнообразие и на ниво, гарантиращо поддържане на дългосрочно обилие на видовете и запазването на тяхната пълна възпроизводителна способност.

5. Предизвиканата от человекаeutroфикация е сведена до минимум, по-специално свързаните с нея неблагоприятни последствия, като загуба на биологично разнообразие, деградация на екосистемите, вреден цъфтеж на водораслите и недостиг на кислород в придънните водни слоеве.

6. Целостта на морското дъно е на такова равнище, че са гарантирани запазването на структурата и функциите на екосистемите, по-специално бентосните екосистеми не са засегнати по неблагоприятен начин.

7. Трайните изменения на хидрографските условия не оказват неблагоприятно влияние върху морските екосистеми.

8. Концентрациите на замърсителите са на нива, които не водят до ефект на замърсяване.

9. Замърсителите в рибата и в други морски хранителни продукти, предназначени за консумация от человека, не надхвърлят нивата, установени от законодателството на Общността или от други приложими стандарти.

10. Качествено и количествено отпадъците в морските води не нанасят вреда на крайбрежната и морската среда.

11. Въвеждането на енергия, в това число подводен шум, е на равнища, които не оказват неблагоприятно влияние върху морската околна среда. За определяне на набора от

характеристики съгласно чл. 9, ал. 1, които да се използват за определяне на добро състояние на околната среда в морските води по чл. 2, ал. 1, под внимание се взема всеки един от изброените в това приложение качествени показатели.

При определянето на ДЕС се отчитат:

- примерните списъци с елементи в Таблица 1 от Приложение III;
- натискът или въздействията на човешката дейност във всеки морски регион или подрегион, като се вземат предвид примерните списъци от Таблица 2 на Приложение III.

Решението на Комисията 2010/477/ЕС предвижда критериите, които трябва да бъдат използвани от държавите-членки за оценяване на степента, в която ДЕС е постигнато. В част Б от Приложението към Решението се предвиждат подробни критерии за ДЕС във връзка с всеки от дескрипторите от Приложение I към РДМС.

Определянето на набора от характеристики за добро състояние на морската околнна среда съгласно чл. 9 от РДМС се извършва от Директора на БДЧР на основание чл. 3, ал. 4, т. 7 от НООСМВ.

◆ *Основни дейности при определяне на критериите за добро състояние на морската околнна среда:*

1. Разработване на методологичен подход за анализ и оценка на натиска от антропогенната дейност върху състоянието на морските води и прилагане на подхода с наличните данни, включващи следните дейности:

- характеристики и определения, цели и задачи на анализа на антропогенното въздействие върху морската околнна среда. Връзка между антропогенен натиск, въздействие и състояние на морската околнна среда;

- качествена оценка на източниците на натиск: преглед на представените антропогенни дейности съгласно изискванията на Приложение 3 табл. 2 от НООСМВ:

- наземно - базирани източници на въздействие от Българския бряг (с точков и дифузен характер) - връзка между източниците на въздействие съгласно Приложение 3 табл. 2 от НООСМВ и наличните дейности - описание на дейността, описание на възможните начини и механизми за въздействие върху морската среда, очаквани области на въздействие. Определяне на вида на данните, които ще се ползват за оценка на силата на натиска /напр. тон/годишно; присъствие/отсъствие; площ в m^2 и т.н./;

- източници на въздействие, базирани в морето - връзка между източниците на въздействие съгласно Приложение 3 табл. 2 от НООСМВ и наличните дейности - описание на дейността, описание на възможните начини и механизми за въздействие върху морската среда, очаквани области на въздействие. Определяне на вида на данните, които ще се ползват за оценка на силата на натиска /напр. тон/годишно; присъствие/отсъствие; площ в m^2 и т.н./;

- наземно - базирани и морски източници на въздействие извън териориалния обхват на България и извън обхвата на акваториите, където България упражнява юрисдикция. Връзка между източниците на въздействие съгласно Приложение 3 табл. 2 от НООСМВ и наличните дейности - описание на дейността, описание на възможните начини и механизми за въздействие върху морската среда, очаквани области на въздействие. Определяне на вида на данните, които ще се ползват за оценка на силата на натиска /напр. тон/годишно; присъствие/отсъствие; площ в m^2 и т.н./;

- преглед и оценка на наличните данни и на празнините (ако има такива) за нуждите на количествената оценка на въздействието по следните минимални критерии:

■ Наличност – съществуват или не такива данни; институциите, които събират данни; достъпни ли са ползване и при какви условия;

- Подробност – дали представените данни са с необходимата за целите на оценката детайлност /или са напр. агрегирани/
- Контрол на качеството и осигуряване на качеството – пространствена и времева резолюция на данните за осигуряване на статистически значителна извадка за изготвяне на оценка; стандартни методи за анализ на данните; при възможност, съхраняване на данните в съответствие с изискванията на директивата INSPIRE;
- Обхват – дали данните са налични само за определени райони или са налични за целия приложим териториален обхват на оценката
- Качество на данните - доколко са надеждни за целите на оценката. Оценката на качеството на данните да се индикира със следните критерии: 0 - не може да се оцени; 1 - ниска достоверност; 2 - средна степен на достоверност; 3 - висока достоверност;
- Други критерии, изведени по време на разработване на характеристиките за „добро състояние“ на морските води.
- изготвяне на предложение за преодоляване на липсите на данни, включително институционален анализ на източниците на информация и пътя на информацията междуинституциите; промяна в подходите за събиране на данни; финансов разчет на необходимата промяна.
- количествена оценка на силата на източниците на антропогенното въздействие;
- разработване на инструмент - критерий (индекс) /набор от индекси, набор от критерии/ и подход за прилагане за количествена оценка на силата на антропогенното въздействие. Индексите /критериите/ следва да дават възможност за /или да комбинират в себе си/:
  - Оценка на количеството /силата/ на въздействие на натиска
  - Оценка на пространственото разпространение на натиска
  - Оценка на продължителността на действие на натиска
  - Оценка на потенциалното въздействие върху състоянието на морската среда или отделни нейни елементи /вкл. уязвимост на приемащата система спрямо действието на натиска, териториален обхват на импакта и др./
- индексите за количествена оценка на атропогенното въздействие трябва да имат цифрова /числена/ стойност, с цел проследяване на връзката между тях и индексите ползвани за оценка на състоянието на морската среда, да позволяват ранжиране на източниците на натиск по степен на значимост за състоянието на морската среда и да позволяват формулиране на допустима степен на натиск върху морската среда, съотносима с критериите за ДЕС. Също така да отразяват кумулативния или синергичен /или антагонистичен/ ефект от комбинираното действие на два или повече източника на натиск.
- прилагане на разработения инструмент - критерий (индекс) /набор от индекси, набор от критерии/ и подход с наличните данни с цел оценка на силата на антропогенния натиск върху морската среда. Оценката трябва да е представена за всеки вид натиск от Приложение 3 на НООСМВ, да съдържа кратко описание на динамиката на силата на натиска във времето /многогодишен, сезонен или др. времеви аспект/, да съдържа цифровата /числената/ стойност на инструмента за оценка, както и всички сирови и получени в хода на обработката на данните междинни идикатори, стойности и т.н, които да позволяят неговото самостоятелно използване след приключване на проекта. Цялата информация трябва да е обвързана с разработени ГИС – слоеве, представлящи количеството и пространственото разпространение на силата на натиска. Също така информацията трябва да е представена, освен като „хартиен доклад“, също така и във формите за електронно докладване (в Excel формат, подпомагаща Access база данни WISE – marine) към ЕК и ЕАОС. По този начин се улеснява пренасянето й в база данни WISE – marine;
- 2. Разработване на методологичен подход за избор на подходящи параметри /индекси/ за оценка на състоянието на морската околнна среда в съответствие с критериите и индикаторите от Приложение 3 табл. 1 на НООСМВ.
- преглед и оценка на приложимостта на индикаторите, критерии и дескрипторите за добър екологичен статус на морската среда /ДЕС/ от Приложение 2 на Работен документ на

Европейската комисия SEC (2011) 1255 от 14.10.2011 г. "Връзка между първоначалната оценка на морските води и критериите за ДЕС", за различните акватории от обхвата на настоящото задание. При разработване на Морската стратегия, ако се установят дескриптори, индекси или критерии, които не са приложими към специфичните условия на Черно море, то следва да бъде представена научна обосновка за тяхната неприложимост;

- разработване на критерии за избор на индекси, по които следва да бъде извършена първоначалната оценка на състоянието на морската среда. Критериите трябва да обосноват избора на определен набор от индекси (параметри), по които ще се извърши първоначалната оценка на морската среда, за които ще се формулира „доброто състояние“ и които на по-късен етап /2014 г./ ще се включат за наблюдение в програмите за мониторинг. Те следва да покриват: избора на масиви от данни, включително представителен период за всеки вид индекс, информативност на индекса, чувствителност на индекса, степен на трудност при наблюдение, изисквания към експертен капацитет и материална база необходима за наблюдението и интерпретацията на индекса, лекота за боравене с индекса в ненаучните среди /напр. администрацията и обществото/, финансов ресурс и т.н. По отношение на химическия статус, критериите следва да отразяват биогенните характеристики, окислително-редукционните условия, кислороден режим, присъствие на органично вещество в морските води и съдържание на микроелементи. За крайбрежните морски води индексите следва да бъдат в съответствие с дефинираните за нуждите на оценката на състоянието им, да ги допълват и надграждат с цел постигане изискванията на НООСМВ и РДМС 2008/56/ЕС.

- прилагане на разработения методологичен подход за избор на индекси /параметри/ за наблюдение и оценка на критериите и индикаторите, характеризиращи състоянието на морската среда. Индексите трябва да позволяват количествена оценка на съответния индикатор и/или критерий, да отразяват възможна динамика във времето и пространството, /където е приложимо/, да са достатъчно чувствителни спрямо силата на антропогенното въздействие върху компонента от морската среда, който характеризират. Индексите, трябва да могат да бъдат мониторирани или да могат да се изчисляват вследствие на мониторирани други параметри на морската среда или човешкото въздействие върху нея. Възможност за прилагане на разработените индекси с наличните данни. Разработените индекси трябва се използват за периода, обхванат от първоначалната оценка (първи цикъл на РДМС: 2006 - 2011 г. (докладване 2012 г.), втори цикъл 2012-2017 г.(докладване 2018 г.) и т.н.).

◆ *Формулиране на добро състояние на морската околна среда (ДЕС)*

- избор на подходящи параметри /индекси/ за наблюдение и оценка на критериите и индикаторите за ДЕС;

- за всеки предложен индекс, следва да се изведат чрез научна обосновка (ако не е налична, то на експертна оценка), регресионен анализ на зависимостта между силата на антропогенния натиск и въздействието (изразено чрез стойността на предложения индекс), или моделиране на стойности, представлящи доброто състояние на морската околна среда. За различните индекси е допустимо използването на различен подход или комбинация от подходи.

- разработване на система за класифициране на състоянието на морската среда. Системата за класифициране на състоянието следва да използва като отправна точка стойността на ДЕС и да позволява количествена оценка на степента на отклонение от дефинираната стойност на ДЕС. Степента на отклонение и съответната система за класификация трябва да отразява минимум следните критерии:

- степента на антропогенното въздействие
- степента на негативни/деструктивни процеси в морската среда
- способността на морската среда да се възстанови, ако тя се намира в съответната степен на отклонение от ДЕС

- риска за човешко здраве и устойчиво ползване на морската среда.

Системата за класификация трябва да позволява мониторинг на положителните или отрицателните промени в състоянието на морската среда вследствие на промяна в силата на натиска. Системата трябва да може да се използва при последващите оценки на състоянието на морската околнна среда.

РАЗДЕЛ 3. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЦЕЛИ И СВЪРЗАНите С ТЯХ ИНДИКАТОРИ ПО ЧЛ. 10

◆ *Определяне на екологични цели и свързаните с тях индикатори*

Определянето на екологични цели и свързаните с тях индикатори за морските води се извършва от Директора на БДЧР на основание чл. 3, ал. 4, т. 7 от НООСМВ. Тяхното определяне се извършва въз основа на първоначалната оценка в съответствие с показателите по Приложение № 3, таблица 2 и предвид списъка с характеристики по приложение № 4 към чл. 10, ал 1 от Наредбата.

Приложение № 4

1. Адекватно обхващане на елементите, които характеризират морските води на Република България по чл. 2, ал. 2.
2. Необходимост от определяне на: а) цели, които да дефинират желаните условия, които да бъдат постигнати, въз основа на определението за добро състояние на морската околнна среда; б) измерими цели, като свързаните с тях показатели позволяват мониторинг и оценка; в) конкретното изпълнение на мерките е обвързано с оперативни цели, които подпомагат тяхното осъществяване.
3. Уточняване състоянието на околната среда, което следва да се постигне или да се поддържа, формулиране на това състояние на околната среда чрез поддаващи се на измерване свойства на елементите, характеризиращи морските води по чл. 2, ал. 2 в морския регион на Черно море.
4. Вътрешна съгласуваност на набора от цели за отсъствие на противоречия между тях.
5. Определяне на ресурсите, които са необходими за постигане на целите.
6. Формулиране на цели, в това число възможни междуинни цели и график за тяхното постигане.
7. Определяне на конкретни индикатори, чрез мониторинга на които да се измерва напредъка и за насочване на управленските решения към постигане на целите.
8. Където е уместно - определяне на референтни точки (целеви и крайни референтни точки).
9. Отчитане на социалните и икономическите съображения при поставяне на целите.
10. Проверка на целите, свързаните с тях индикатори и крайни и целеви референтни точки, разработени във връзка с целта, поставена в чл. 1, ал. 2 за преценка дали постигането на поставените екологични цели ще доведат морските води по чл. 2, ал. 2 до състояние, което отговаря на целта на НООСМВ.
11. Съвместимост между целите и задачите, поети от Общността и Република България по силата на съответните международни и регионални споразумения, като се използват онези цели, които са валидни в най-висока степен за морския регион на Черно море с оглед на постигане на добро състояние на околната среда в морските води.
12. След разработване на набора от екологични цели и индикатори те следва да бъдат разгледани в своята цялост от гледна точка на установената в чл. 1, ал. 2 екологична цел за преценка дали определеният набор от екологични цели и тяхното постигане би довело морската околнна среда до състояние, което да отговаря на тези цели.

Целта е да се постигне на добро състояние на морската околнна среда. Приложението включва набор от дванадесет примерни характеристики, които да бъдат отчетени при определянето на екологичните цели. Характеристиките включват изпълнение на целите, типове цели, съгласуваност на целите, уточняване на състоянието на околната среда, което следва да се постигне, ресурси, необходими за постигането на целите, определяне на индикаторите и др.

В процеса на разработването на екологичните цели следва да се вземат предвид и имащите отношение решения и регламенти на ЕК.

◆ *Дефиниране на екологични цели за морската околнна среда*

Прилагане на разработените индекси, система за оценка и изведените стойности на ДЕС (добро състояние на морската околнна среда), за дефиниране на екологичните цели, които следва да бъдат достигнати до 2020г. При поставяне на екологичните цели трябва да се вземе предвид:

- социалната и икономическа оценка на ползването на морската среда, както и прогнозите за бъдещо развитие;
- прогнозата за бъдещо развитие на антропогенният натиск, като се приеме най-оптимистичния от екологична гледна точка вариант;
- времето, необходимо на отделните индекси „да реагират“ на промените в натиска;
- наличието на причини и обстоятелства по смисъла на чл. 13, ал. 3 от НООСМВ.

Рамковата директива за морска стратегия позволява на страните – членки да определят случаи, за които не могат да се прилагат чл. 9 и 10 – това са т.н. „изключения“.

За морски регион „Черно море“ може да се приложи чл. 14б, т.н. „естествени причини“, поради които дълбоководният район на континенталния склон (батиал) и абисалната равнина могат да се изключат от определението за добро състояние на морската околнна среда. За тези райони би могло да не се формулират екологични цели и индикатори. Основанието за изключване е наличието на естествени анаеробни условия и токсичен газ сероводород на дълбочина 150 - 200 т, които не позволяват развитието на биологични съобщества от аеробни видове организми, с изключение на някои анаеробни бактерии, под тази граница, както и замърсяване на българските морски води чрез вtokа на река Дунав и преноса на морските течения.

При наличието на такива причини и обстоятелства по чл. 13 ал. 3 от НООСМВ и чл. 14 от РДМС, трябва да се представи научна обосновка за всеки отделен случай, в който не е възможно постигането на ДЕС във времеви хоризонт до 2020 г.

Предпоставка за неизпълнение на поставените екологични цели за постигане и/или поддържане на добро състояние в границите на българските териториални води е и факта, че в рамките на морски регион „Черно море“ от шест държави само България и Румъния, като страни – членки на ЕС, прилагат изискванията на РДМС 2008/56/EО. Това налага по – висока степен на регионално сътрудничество чрез структури и платформи като Комисията за опазване на Черно море от замърсяване и Генералната комисия по рибарство в Средиземно море (GFCM) за постигане на заложените цели.

◆ *Докладване на първоначалната оценка (чл. 8), набора от характеристики на "добро" – то състояние на морската среда (чл. 9) и екологичните цели за неговото постигане (чл. 10)*

Подготовката на информацията и реда за докладване, се извършва по реда на издадена заповед от Министъра на околната среда и водите.

Министърът на околната среда и водите има ангажимент да нотифицира пред ЕК т.н. „хартиени доклади“ (чрез Постоянното Представителство на България), по горепосочените три члена до 3 месеца от тяхното изготвяне. Сроковете, в които следва да се извърши докладването са разписани в Плана за действие за разработване на Морска стратегия, изготвен и утвърден от компетентните органи по чл.3, ал.3, т.4 и чл. 3, ал. 4, т. 1 от Наредбата.

◆ *Електронно докладване към ЕК и EAOC в WISE – Marine, използвайки ръководството за електронно докладване по РДМС 2008/56/EО*

В срок до 6 месеца от разработване на докладите по чл. 8, 9 и 10, данните от тях следва да се представят и в електронен формат в база данни WISE – marine пред EAOC (чрез системата ReportNet), съгласно чл. 16, ал. 3 от НООСМВ. Компетентен орган да извърши това докладване, съгласно чл. 3, ал. 3 от НООСМВ, е Министърът на околната среда и водите.

Сроковете, в които следва да се извърши електронното докладване на чл. 8, 9 и 10 са разписани в Плана за действие за разработване на Морска стратегия.

РАЗДЕЛ 4. ПРОГРАМИ ЗА МОНИТОРИНГ ПО ЧЛ. 11

♦ Разработване и изпълнение на координирани програми за мониторинг за текуща оценка на състоянието на морската околната среда

Планирането, изготвянето и съгласуването на координирани програми за мониторинг за текуща оценка на състоянието на морската околната среда се извършва от Директора на БДЧР въз основа на първоначалната оценка, определеното състояние на морската среда и екологичните цели и свързаните с тях индикатори, съгласно чл 3, ал.4, т. 4 от НООСМВ.

Програмите за мониторинг се разработват въз основа на съгласуван и изчерпателен анализ на характеристиките, видовете натиск и въздействия съгласно показателите от приложение № 3 към НООСМВ и във връзка с осигуряване на необходимата информация по приложение № 5 от същата наредба, като се имат предвид определените екологични цели.

ПРИЛОЖЕНИЕ V Програми за мониторинг (посочени в член 11, параграф 1 и член 24)

1. Необходимо е да се предостави информация за оценка на състоянието на околната среда и за определяне на моментното състояние и напредъка към добро състояние на околната среда в съответствие с приложение III и с критериите и методологичните стандарти, които следва да бъдат определени съгласно член 9, параграф 3.
2. Необходимо е да се осигури генерирането на информация, която позволява да се идентифицират подходящи индикатори за екологичните цели, предвидени в член 10.
3. Необходимо е да се осигури генерирането на информация, която позволява да се направи оценка на въздействието на мерките, посочени в член 13 от РДМС..
4. Необходимо е да се включат дейности, целящи да определят причината за промяна и оттам възможните корективни мерки, които е необходимо да бъдат предприети, за да се възстанови доброто състояние на околната среда, в случай че бъдат открити отклонения извън желания обхват на състоянието.
5. Необходимо е да се предостави информация за химичните замърсители в биологични видове, използвани за консумация от човека, в зони за промишлен риболов.
6. Необходимо е да бъдат включени дейности с цел да се потвърди, че корективните мерки водят до желаните промени и нямат нежелани странични ефекти.
7. Необходимо е да се обобщи информацията във връзка с морските региони и подрегиони, определени в член 4.
8. Необходимо е да се осигури сравнимост на подходите и методите за оценка във и между морските региони и/или подрегиони.
9. Необходимо е да се разработят технически спецификации и стандартизиранi методи за мониторинг на равнище на Общността, за да се осигури сравнимост на информацията.
10. Необходимо е да се осигури, доколкото е възможно, сравнимост със съществуващите програми, разработени на регионално и международно ниво, с оглед на съгласуването на съгласуваността между тези програми и да се избегне дублирането на усилия, като се използват онези насоки за мониторинг, които в най-висока степен са валидни за съответния морски регион или подрегион.
11. Необходимо е да се включи като част от първоначалната оценка, предвидена в член 8, оценка на основните промени в екологичните условия, както и на нови и нововъзникващи проблеми, когато това е необходимо.
12. Необходимо е като част от първоначалната оценка, предвидена в член 8, да бъдат предприети действия по съответните елементи, изброени в приложение III, както и по

отношение на тяхната естествена променливост, и да се оцени напредъка към постигане на екологичните цели, установени съгласно член 10, параграф 1, като се използват, когато е приложимо, установените индикатори и съответните крайни или целеви референтни точки.

Програмите за мониторинг се разработват съгласувано с програмите за мониторинг на Румъния, така че да се улесни съпоставимостта на методите за наблюдение и получените резултати, отчитат се съответните трансгранични въздействия и характеристики. Също така програмите за мониторинг следва да допълват разпоредбите за оценка и мониторинг по националното законодателство, законодателството на ЕС и съответните международни и регионални споразумения.

За улесняване на координацията, планирането и общественото обсъждане на програмите за мониторинг на национално и регионално ниво, компетентните органи на Р България и Р Румъния могат да разработят формуляри за докладване на програмите за мониторинг на ниво програми и подпрограми. Формулярите са аналогични на електронните форми за докладване в системата ReportNet на ЕАОС, което позволява докладване на информацията чрез попълване на вече изгответните формуляри.

Изпълнението на програмите за мониторинг е задължение на Института по океанология към БАН, съгласно чл. 3, ал. 11 от НООСМВ.

◆ *Одобрение и координиране на разработването и изпълнението на Програмите за мониторинг за текуща оценка на състоянието на морската среда*

Съгласно чл. 3, ал. 3, т. 8 от НООСМВ, министърът на околната среда и водите одобрява и координира изпълнението на Програмите за мониторинг. За тази цел трябва да бъде изготвена заповед.

◆ *Докладване на Програмите за мониторинг пред ЕК и ЕАОС*

След разработване и одобряване на програмите за мониторинг, Министърът на околната среда и водите трябва да нотифицира пред ЕК програмите за мониторинг в срок до 3 месеца.

В срок до 6 месеца от разработване на програмите за мониторинг по чл. 11, данните от тях следва да се представят и в електронен формат в база данни WISE – marine пред ЕАОС, съгласно чл. 16, ал. 3 от НООСМВ. Компетентен орган да извърши това докладване, съгласно чл. 3, ал. 3 от НООСМВ, е Министърът на околната среда и водите. Докладването трябва да следва изискванията на разработеното ръководство за електронно докладване на ЕК.

Сроковете, в които следва да се извърши нотифицирането и електронното докладване на Програмите за мониторинг за текущо състояние на морската околната среда са разписани в плана за действие за разработване на Морска стратегия, изготвен и утвърден от компетентните органи по чл. 3, ал. 3, т. 4 и чл. 3, ал. 4, т. 1 от Наредбата.

◆ *Изпълнение на програмите за мониторинг*

Задължително условие за изпълнение на програмите за мониторинг е да бъде осигурено финансиране. Възможните варианти за събиране на количествени и качествени данни за състоянието на морските води включват съвместното изпълнение на проекти, свързани с набор на данни от различни научни институти, НПО и други международни организации.

Координацията на изпълнението е ангажимент на Министъра на околната среда и водите.

РАЗДЕЛ 5. ЗАЩИТЕНИ МОРСКИ ТЕРИТОРИИ

Определяне на защитени морски територии в морския регион на Черно море

Определянето на защитените морски територии е регламентирано в чл. 13 (програми от мерки), параграфи 4 и 5 от РДМС, съответно в чл. 12, ал. 2, т. 6 от Наредбата.

Съгласно РДМС трябва да се създадат последователни и представителни мрежи от защитени морски територии, които в достатъчна степен да отразяват разнообразието на съставляващите ги екосистеми, като например на защитени територии, съгласно директивата за местообитанията (Директива 92/43/EИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна), на защитени територии, съгласно директивата за птиците (Директива 2009/147/EИО на Съвета от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици), както и на морски защитени територии, договорени от Общността или от съответните държави - членки в рамките на международни или регионални споразумения, по които те са страни.

Създаването на морски защитени територии, включително територии, които са вече определени или предстои да бъдат определени в съответствие с горецитираните директиви, както и с международни или регионални споразумения, по които Европейската общност или съответните държави - членки са страни, е важен принос към постигането на добро състояние на околната среда съгласно РДМС.

Необходимо е да се събере цялата налична информация за определените защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, защитените зони съгласно Закона за биологично разнообразие, включващи частично крайбрежните зони или попадащи изцяло в Черно море, които са докладвани като част от европейската мрежа Натура 2000.

Също така следва да бъдат взети предвид и вече определените зони по НАТУРА и други защитени територии по смисъла на ЗООС, като например защитени територии „Кокетрайс“ и „Калиакра“.

Предложението за първоначално определяне на зоните се извършва в рамките на сроковете на изготвяне на Първоначалната оценка на текущото състояние на околната среда в морските води. Мерките за защита на мрежите от защитени морски територии в морския регион на Черно море се залагат в програмата от мерки по чл. 12 от НООСМВ.

РАЗДЕЛ 6: ПРОГРАМИ ОТ МЕРКИ ПО ЧЛ. 12

На база първоначалната оценка, определените цели и извършения мониторинг, Директорът на БДЧР разработва проект на програма от мерки (чл. 12, ал. 1 от НООСМВ).

В изпълнение на чл. 12, ал. 2, т. 1-7, програмата от мерки трябва:

- да осигурява постигането на екологичните цели по чл. 10, ал. 1;
- да отчита видовете мерки по приложение № 6;

ПРИЛОЖЕНИЕ VI

Програми от мерки

(посочени в член 13, параграф 1 и член 24)

1. „Контрол на входа“: управленски мерки, които оказват влияние върху разрешените човешки дейности.
2. „Контрол на изхода“: управленски мерки, които оказват влияние върху допустимата степен на смущение в екосистемния компонент.
3. Пространствен и времеви контрол: управленски мерки, които оказват влияние върху това, къде и кога се допуска дадена дейност да бъде извършена.
4. Мерки за координиране на управлението: средства, с които се гарантира координираност на управлението.
5. Мерки за подобряване на проследяемостта, в случаи на замърсявания на морската среда.
6. Икономически стимули: управленски мерки, които създават икономически интерес за субектите, които използват морската екосистема, да действат по начини, които съдействат за постигането на добро състояние на околната среда в морските води.
7. Средства за смекчаване и коригиране на въздействието: управленски средства, с които се направлява човешката дейност за възстановяване наувредените компоненти на морските екосистеми.
8. Комуникация, участие на заинтересованите страни и повишаване на степента на информираност сред обществеността.

- да се базира на принципите за устойчиво развитие, оценка на въздействието на мерките върху околната среда и отражението им върху социалното и икономическото развитие след извършен анализ на разходите и ползите, оценка на икономическата им ефективност и техническа съществимост;

- да отчита въздействието на включените в нея мерки по отношение на водите на съседни морски региони с оглед предпазване от неблагоприятно въздействие върху тези води;

- да интегрира съществуващи мерки, приети в изпълнение на изискванията на Закона за водите (ЗВ), Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), Закона за подземните богатства (ЗПБ), Закона за управление на Черноморското крайбрежие (ЗУЧК), Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанища на Република България (ЗМПВМПРБ), Закона за достъп до пространствени данни (ЗДПД), Закона за достъп до обществена информация (ЗDOI), Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), както и законодателството на ЕС относно екологичните стандарти за качество в областта на политиката за водите, и/или международни споразумения;

- да включва и мерки за защита на отделните компоненти на морската околната среда, които допринасят за създаване на последователни и представителни мрежи от защитени морски територии в морския регион на Черно море;

- да съдържа план за действие, който определя начина за постигане на целите по чл. 10, времевия график за изпълнение на мерките, индикаторите за наблюдение и отчитане, отговорните органи и необходимите финансови средства.

При установяване на случаи, в които не могат да бъдат постигнати целите или доброто състояние на околната среда в морските води, в програмата от мерки следва да бъдат включени т. нар. „изключения“ (чл. 13, ал.1 от Наредбата).

Причините за изключенията се мотивират и се представят в ЕК като се обосновават мерките, които изключват възможния риск за непостигане на добро състояние на морските води и неблагоприятни последствия за Румънската страна.

Изключения се допускат в случаите, когато не може да бъде постигнато:

1. добро състояние на морската околнна среда по чл. 9 от НООСМВ, поради някои от причините по ал. 3, т. 1 – 4, а именно: 1/ действие или бездействие, за което Република България не носи отговорност; 2/ естествени причини; 3/ непреодолима сила; 4/ промени или изменения във физическите характеристики на морските води, предизвикани от действия, предприети поради причини от важен обществен интерес, които превишават по значимост отрицателното въздействие върху околната среда, в това число трансгранични въздействия;

2. добро състояние на морската околнна среда в рамките на графика за изпълнение на мерките, индикаторите за наблюдение и отчитане поради следната причина: природните условия не позволяват своевременно подобряване на състоянието на съответните морски води.

При наличие на обстоятелства като естествени причини, непреодолима сила и промени или изменения във физическите характеристики на морските води, предизвикани от действия, предприети поради причини от важен обществен интерес, които превишават по значимост отрицателното въздействие върху околната среда, в това число трансгранични въздействия, програмата от мерки включва подходящи мерки за конкретния случай с цел:

- продължаване дейностите за постигане на екологичните цели;
- предотвратяване на по-нататъшното влошаване състоянието на засегнатите морски води;
- смекчаване на отрицателното въздействие на обстоятелствата от ал. 3, т. 2 - 4 върху морския регион на Черно море или върху морските води на други държави членки.

Изключенията по ал. 3, т. 4 /“промени или изменения във физическите характеристики на морските води, предизвикани от действия, предприети поради причини от важен обществен интерес, които превишават по значимост отрицателното въздействие върху околната среда, в това число трансгранични въздействия“ / могат да излагат на рисък и трайно да препятстват постигането на добро състояние на околната среда в морския регион на Черно море или в морските води на други държави - членки на ЕС.

При разработването на морската стратегия, трябва да се вземе предвид, че когато направената първоначална оценка доказва, че не съществува сериозен риск за морската околнна среда и разходите за постигане на екологичните цели по чл. 10 са непропорционално високи и не се наблюдава по-нататъшно влошаване на качеството на морската околнна среда, може да не се изиска предприемането на конкретни мерки.

РАЗДЕЛ 7: ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА (ЕО) НА МОРСКАТА СТРАТЕГИЯ И ПРОГРАМАТА ОТ МЕРКИ

В съответствие с разпоредбите на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (НУРИЕОПП) е необходимо да бъде изготвена Екологична оценка на разработената Морска стратегия.

Разработването на ЕО на стратегията трябва да се извърши в следната последователност:

- преценяване на необходимостта и обхвата за ЕО;
- изготвяне на доклад за ЕО;
- провеждане на консултации с обществеността, заинтересувани органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана или програмата;
- отразяване на резултатите от консултациите в доклада за ЕО;
- определяне на мерките за наблюдение и контрол при прилагане на плана или програмата;
- издаване на становище по ЕО;
- наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата.

При положително съгласуване от страна на Министъра на околната среда и водите, съгласно чл. 26 от НУРИЕОПП, следва нейното утвърждаване.

◆ *Приемане и докладване на Морската стратегия и програмата от мерки*

След съгласувателна процедура в рамките на Консултивният и координационен съвет по опазване на околната среда в морските води на Черно море и всички заинтересовани страни, с водеща роля на Министъра на околната среда и водите, Програмата от мерки следва да бъде внесена в Министерски съвет за приемане.

Министърът на околната среда и водите има ангажимент да нотифицира пред Европейската комисия разработената Програма от мерки до три месеца от нейното разработване съгласно § 9, т. 4 от Наредбата. Това следва да се извърши чрез Постоянното Представителство на Р.България пред ЕК. Срокът, в който следва да се извърши нотифицирането на чл. 12, е разписан в Плана за действие за разработване на Морска стратегия, изгoten и утвърден от компетентните органи по чл. 3, ал. 3, т. 4 и чл. 3, ал. 4, т. 1 от Наредбата.

◆ *Въвеждане в действие на Морската стратегия и програмата от мерки*

Съгласно § 9, т. 2 от НООСМВ, програмата от мерки се въвежда в действие не по – късно от 2016 г. Това следва да се извърши по времеви график за изпълнението на отделните мерки. За целта трябва да се определят индикаторите за наблюдение и отчитане, отговорните органи и необходимите финансови средства.

Срокът, в който програмата от мерки следва да се въведе в действие, е разписан в плана за действие.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Списък на компетентни институции на национално ниво, източници на информация за подготовка и изготвяне на първоначална оценка на състоянието на морската среда по чл. 8, разработване и изпълнение на програми за мониторинг по чл. 11, програма от мерки по чл.

12 и докладване по ал. 3, т. 9 от НООСМВ

/ чл. 3, ал. 1 от НООСМВ/

1. Министерство на околната среда и водите (МОСВ) (чл. 3, ал. 3):

1.1 Дирекции:

- „Управление на отпадъците, опазване на земните недра и почвите” (УОЗНП)
- „Управление на водите” (УВ)
- „Национална служба за защита на природата” (НСЗП)
- „Превантивна дейност” (ПД)
- „Координация по въпросите на европейския съюз и международно сътрудничество (КВЕСМС)
- „Европейски и международни проекти” (ЕМП)

1.2. Изпълнителна агенция по околната среда (ИАОС) към МОСВ

2. Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) (чл. 3, ал. 5):

- 2.1. Изпълнителна агенция „Морска администрация” (ИАМА)
- 2.2. Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура” (ДППИ)

3. Министерство на земеделието и храните (МЗХ) (чл. 3, ал. 6):

- 3.1. Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА)
- 3.2. Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ)

4. Министерство на външните работи (чл. 3, ал. 7):

5. Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) (чл. 3, ал. 8):

- 5.1. „Геозащита” ЕООД гр. Варна.

6. Министерство на икономиката, енергетиката и туризма (МИЕТ) (чл. 3, ал. 9)

7. Министерство на здравеопазването (МЗ) (чл. 3, ал. 10)

8. Българска академия на науките (БАН) (чл. 3, ал. 11):

- 8.1. Институт по океанология „Проф. Фритьоф Нансен” (ИО-БАН)

Други източници на информация:

1. Министерство на отбраната (МО)

2. Научни институти:

2.1. Българска академия на науките (БАН)

- Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ-БАН)
- Институт по океанология „Проф. Фритъоф Нансен“ (ИО-БАН)
- Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ-БАН)
- Център по хидро- и аеродинамика гр. Варна

2.2. Селскостопанска академия

- Институт по рибни ресурси – гр. Варна (ИРР)

2.3. Национален статистически институт (НСИ)

ОБЩИ ТЕРМИНИ
по смисъла на Наредбата за опазване на околната среда в морските води

1. "Антропогенен произход" са дейности, причини и следствия, породени от човека.
2. "Алтернативни енергийни източници" са водород, отпадни продукти от технологични процеси и други.
3. "Възобновяеми енергийни източници" са възобновяеми неизкопаеми източници, а именно вятърна, слънчева, аеротермална, геотермална, хидротермална и океанска енергия, водноелектрическа енергия, биомаса, сметищен газ, биогаз от пречиствателни инсталации за отпадъчни води.
4. "Добро състояние на околната среда" е състоянието на околната среда в морските води (морската околна среда), водите на която са чисти, здравословни и продуктивни в съответствие с естествените специфични условия, и чието използване е устойчиво със запазен потенциал за използване от сегашните и бъдещите поколения, отчитайки:
  - а) структурата, функциите и процесите в морските екосистеми, заедно с физиографските, географските, геологичките и климатичните фактори, позволяващи на екосистемите да функционират пълноценно и да поддържат своето равновесие спрямо причинените от човека промени в околната среда; морските видове и местообитания са защитени и е предотвратено намаляването на биологично разнообразие вследствие на човешката дейност, а разнообразните биологични компоненти функционират в равновесие;
  - б) хидроморфологичните, физичните и химичните характеристики на екосистемите, включително промени, произтичащи от човешки дейности във водата или на сушата, поддържат състоянието на екосистемите във вид, описан в буква "а"; въздействието върху екосистемите не следва да причинява ефект на замърсяване вследствие на въведените в морската околна среда от човека вещества, енергия, включително шум;
  - в) доброто състояние на околната среда се определя на ниво морския регион на Черно море въз основа на качествените показатели, посочени в приложение № 1.
5. "Екологична цел" е качествено или количествено описание на желаното и постижимото състояние на отделните компоненти на морската околна среда за региона на Черно море предвид оценката на натиска и въздействията върху тези компоненти.
6. "Екосистемен подход" е отчитане на екологичните изисквания на компонентите на дадена екосистема във взаимовръзка и развитие.
7. "Еутрофикация" е обогатяването на водата с азотни и фосфорни съставки, при което се предизвиква усилен растеж на водорасли и висша водна растителност и като резултат се поражда нежелано нарушаване на равновесието на намиращите се във водната среда организми, както и влошаване на качеството на водите.
8. "Замърсяване" е пряко или непряко въвеждане в морската околна среда на вещества или енергия - резултат от човешка дейност, в това число предизвикан от човека морски подводен шум, което причинява или може да причини вредни последствия, като увреждане на живите ресурси и морските екосистеми, включително загуба на биологично разнообразие, опасност за човешкото здраве, възпрепятства извършването на морски дейности, в това число риболов, туризъм и отдых, както и други законосъобразни начини за използване на морето, влошаване качеството на морските води и ограничаване на свързаните с това възможности за отдых, или общо казано - влошаване на възможностите за устойчиво използване на морските ресурси и услуги.
9. "Зашитена морска територия" е територия, включваща защитени зони по смисъла на ЗБР, защитени територии по смисъла на ЗЗТ и територии, определени по силата на международни или регионални споразумения, по които Република България е страна.

10. "Критерии" са ясно определени технически характеристики на свързаните с тях качествени показатели.
11. "Морски регион" е регионът на Черно море.
12. "Морска стратегия" е стратегия за опазване на околната среда на морските води в Черно море.
13. "Пилотен морски регион" е морски регион или подрегион, в който състоянието на околната среда е определено за критично до степен, изискваща спешни действия, и държавите членки от този морски регион са се споразумели за прилагане на план за действия, включващ по-ранното въвеждане на програми от мерки за постигане на добро състояние на морската околнна среда.
14. "Регионално сътрудничество" е сътрудничество и координиране на дейности и инициативи на държавите - членки ЕС, а когато това е възможно - и на трети държави, които са част от региона на Черно море, с цел развитие и прилагане на морски стратегии.
15. "Регионална морска конвенция" е Конвенцията за опазването на Черно море от замърсяване.
16. "Състояние на околната среда" е общото състояние на околната среда в морските води (морската околнна среда), като се отчитат структурата, функциите и процесите в съставляващите я морски екосистеми заедно с естествените физиографски, географски, биологични, геологически и климатични фактори, както и физическите, акустичните и химическите условия, включително условията, произтичащи от човешки дейности във вода или на суше.

ИКОНОМИЧЕСКИ ТЕРМИНИ

1. Административни разходи (Administrative Costs) – разходи, свързани с управлението на водните ресурси. Например включва разходите за администриране на тарифата за таксите или мониторинговите разходи. (Специализирана литература).
2. Анализ на съотношението разход-полза (Cost-benefit analysis) - опитът да се оцени, сравни и често пъти да се оправдае цялата цена или загуба, която струва дадена дейност или представлява даден разход, с преимуществото или ползата, която има от него. (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
3. Анализ на ефективността на разходите (Cost-effectiveness analysis) – анализ на разходите за алтернативни програми, предназначени да се справят с определена цел. Програмата, която струва най-малко ще бъде най-ефективна от гл. т. на разходите. (Ръководство за икономически анализ към РДВ).
4. Анализ на риска (Risk analysis) - анализ на риска от определени инвестиции, финансови операции и сделки, курсове и маржа на валути, суапови и бартерни сделки, при което главната цел е постигане на печалба. Тук винаги се взима предвид и политическия риск, и риска от производствени аварии и форсмажорни събития (Специализирана литература).
5. Анализ на рисковете и ползите (Risk-benefit analysis) – систематичен процес на оценка и преценка на опасностите от загуби срещу възможността за финансов растеж или печалба (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
6. Брутен вътрешен продукт (Gross domestic product) - общото количество произведени стоки и услуги от една национална икономика за даден период, обикновено една година, оценен с пазарни цени. Той е брутен, защото не е направена отстъпка за стойността стоките със заменен капитал. (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
7. Брутен национален продукт (Gross national product) - брутният вътрешен продукт пригоден за чуждестранни транзакции, т.е. към цифрата на Брутния вътрешен продукт трябва да се добави всеки приход произтичащ за жителите на страната от инвестиции и други фактори за печалба в чужбина, а от него трябва да се приспадне всеки приход придобит на домашния пазар от фактори притежавани от чужденци извън страната. (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
8. Влияние на нивото на заетостта (Employment level effect) - резултатът или въздействието на конкретна политика, дейност или случай върху броя хора на трудова възраст, имащи работни места в конкретен район, нация или сектор на икономиката. (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
9. Глоба за екологични щети (Penalty for environmental damage) - наказание, вариращо от малки суми до оттегляне на финансиране чрез правителствени фондове и икономически санкции, събиранни за вреди или щети, нанесени на природните ресурси (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
10. Екологична субсидия (Environmental subsidy) - даване на средства от страна на правителството, за да се подпомогне или подобри работата по поддръжка на околната среда или по опазването, защитата или съхранението на природните ресурси (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).
11. Екологична такса (Environmental tax) - парична сума, събирана от правителството, за да финансира усилията по почистването, предпазването, намаляването, изпълнението или образованието, целящи да подпомогнат екологичната целост и пестенето на природни ресурси (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околнна среда).

12. Екологична цел (Environmental target) - екологични елементи с признато значение, които могат да бъдат модифицирани чрез изпълнението на проект (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
13. Екологично планиране (Environmental planning)- определянето на желаните цели за физическата околната среда, включително социалните и икономически цели и създаването на административни процедури и програми за постигане на тези цели. (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
14. Икономически анализ (Economic Analysis) - количественото и качествено определяне, изучаване и оценка на природата на дадена икономика или система на организация или действие (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
15. Икономически сектор (Economic Sector) – част от търговската, промишлената и финансова дейност на страна или район, разграничаван или по обществена, корпоративна и частна организация на разходите, или по селско стопанство, производство и видове услуги (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
16. Икономически-екологична ефективност (Economical-ecological efficiency) – веществата на извършване на бизнес дела, включваща връзката между финансови и екологични принципи (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
17. Индикатори за устойчиво развитие (Sustainable development indicators) – статистически индикатори, използвани за измерване на устойчивото развитие, които може да бъдат избрани между широк кръг теми като капацитет на околната среда и качеството на живот (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
18. Критерий за ефективност (Efficiency criterion) – параметър или правило за оценка на способността за получаване на продукция, отнесена към вложените средства. (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
19. Мерки по контрола на замърсяването (Pollution control measure) - процедура или посока на действие, предприети за ограничаване или намаляване на промените, предизвикани от човешка дейност във физическата, биологична, химична и радиологична цялост на въздуха, водата и останалите компоненти на околната среда (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
20. Механизми срещу замърсяването (Antipollution incentive) – финансово поощрение или санкция, използвано за иницииране на по-голяма отговорност и действия за намаляване на замърсяването или на вещества в околната среда, считани за вредни за човешкото здраве или природните ресурси (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
21. Ниво на ефективност (Efficiency level) - отношението на изходния резултат към количеството вложена енергия, обикновено изразено в проценти (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
22. Принцип “замърсителят плаща” (Polluter-pays principle) – принцип, установяващ поемането на разходите по намаляване и отстраняване на замърсяването от този, който го е предизвикал (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
23. Разходи за околната среда (Environmental Costs) – това са разходите за вредите, които използването на вода оказва върху околната среда и екосистемите и онези, които се използват за околната среда (вкл. намаляване на екологичното качество на водните екосистеми или засоляване и намаляване производителността на почвите) (Ръководство за икономически анализ към РДВ).
24. Разходи за ресурса (Resource Costs) – представляват разходите за отнемане на ресурса над неговата естествена норма на възстановяване (вкл. разходите, свързани с отнемане на подземни води) (Ръководство за икономически анализ към РДВ).
25. Най-ефективна комбинация от мерки (Cost-effective combination of measures) – комбинация от мерки за определен обект от гл.т. на анализа на ефективността на разходите (Ръководство за икономически анализ към РДВ).

26. Социално-икономически фактор (Socioeconomic factor) – основен елемент на обществото, организация или поведение, съчетаващи финансови с междуличностни и междугрупови отношения (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).
27. Субсидия (Subsidy) - безвъзмездна помощ от правителството към частни промишлени предприятия или благотворителни организации, предоставяна на потребители или производители за понижаване на пазарната цена на някои услуги или продукти и правейки ги достъпни за обществото. (Източник: Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда)
28. Цена на замърсяването (Pollution cost) – средствата, необходими за отстраняване на предизвикани от човека промени във физическата, биологична, химична и радиологична цялост на въздух, води и други компоненти на околната среда (Общоезичен европейски справочник за околната среда на Европейската агенция по околната среда).

**ИЗИСКВАНИЯ ПО НАЦИОНАЛНОТО, ЕВРОПЕЙСКОТО И МЕЖДУНАРОДНОТО
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО (КОНВЕНЦИИ, ДВУСТРАННИ СПОРАЗУМЕНИЯ, СПОГODБИ,
И ДРУГИ ДОКУМЕНТИ)**

- Закон за водите (ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.01.2000 г., изм. и доп. ДВ бр. 103 от 29.11.2013 г.);
- Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г., изм., бр. 82 от 26.10.2012 г., в сила от ДВ бр. 66 от 26.07.2013 г.)
- Закон за устройство на Черноморското крайбрежие (обн. ДВ, бр. 48 от 15.06.2007 г., изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 26.10.2012 г.);
- Закон за рибарство и аквакултури (ДВ, бр. 102 от 21.12.2012 г.);
- Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България (обн. ДВ. бр. 12 от 1102.2000 г., изм. и доп. ДВ. бр. 109 от 20.12.2013 г.)
- Наредбата за опазване на околната среда в морските води (НООСМВ);
- Наредба № 8 / 25.01.2001 г. за качеството на крайбрежните морски води (обн. ДВ, бр. 10 от 02.02.2001 г.)
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (изм. и доп., ДВ, бр. 94 от 30.11.2012 г.)
- Директива 2008/56/ЕС на Европейския парламент и на съвета, установяваща рамка на действията на Общността в областта на политиката за опазване на морската среда (Рамкова директива морска стратегия).
- Директива 2000/60/ЕС, установяваща рамката за действията на Общността в областта на политиката на водите и и ръководствата към нея (РДВ 2000/60/ЕС).
- Директива 2007/2/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 март 2007 г. за създаване на инфраструктура за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE).
- Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.
- Директива 2009/147/ЕИО на Съвета от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици.
- Директива 76/160/ЕЕС за водите за къпане;
- Директива 96/82/ЕС за големи производствени аварии (Севезо), (транспортирана с Наредба за условията и реда за издаване на разрешителни за изграждане и експлоатация на нови и действащи предприятия, в които се въвежда система за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества или за ограничаване на последствията от тях, приета с Постановление № 84, ДВ, бр.38/23.04.2003г.);
- Директива 85/337/ЕЕС за оценка на въздействието върху околната среда;
- Директива 86/278/ЕЕС за канализационните утайки;
- Директива 91/271/ЕЕС за градски (общински) пречиствателни станции за отпадъчни води, транспортирана с Наредба № 6 от 2000 година;
- Директива 91/676/ЕЕС за нитрати (транспортирана с Наредба № 2 от 2000 година);
- Директива 96/61/ЕС-IPPC за комплексно предотвратяване и контрол върху замърсяването, транспортирана със ЗООС и Наредба за КПКЗ - разрешителни, приета с Постановление № 62 от 2003 година;
- Директива 76/464/ЕЕС за опасни вещества, транспортирана с Наредба № 6 от 2000 година;
- Конвенция за опазване на Черно море от замърсяване - ратифицирана от НС със закон приет на 26.11.1992 г. (Букурещка конвенция);
- Конвенция за биологичното разнообразие (Конвенция от Рио), влязла в сила на 29. 12. 1993г., ратифицирана от България на 29.02.1996 г.;
- Конвенция на ООН по морско право (UNCLOS), приета през 1982 г.

- Международна конвенция за подготовка, противодействие и сътрудничество при замърсяване с нефт, 1990 г.;
- Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор в Р България 2013 - 2037 г.
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания
- Конвенция за опазване на мигриращите видове водни животни;
- Конвенция за опазване и използване на трансграничните водни течения и международните езера;
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по специално като местообитания на водолюбиви птици (Рамсарска конвенция);
- Конвенция на ООН за опазване на биологичното разнообразие;
- Рамкова конвенция на ООН за изменение на климата (ДБ бр.28/28.03.95г.);
- Конвенция за Международна морска организация (IMO) приета с Указ № 4 на Президиума на Народното събрание, издаден на 9 януари 1960 г., за одобряване на реш. на МС от 23.12.1959 г. за нейното приемане, в сила от 04.04.1960 г., изм. обн. ДВ. бр.20 от 08.03. 2005 г.
- Конвенция за предотвратяване на замърсяването на морската среда от преднамерено изхвърляне на отпадъци и други материали от 1972 г. и Лондонският протокол към нея, приет през 1996 г., ратифицирана от България със закон, приет от 40-то НС на 2.12.2005 г. - ДВ, бр. 100 от 13.12.2005 г. и издадена от МТ, обн., ДВ, бр. 22 от 14.03.2006 г., в сила за Р България от 24.02.2006 г.
- Международна конвенция за предотвратяване на замърсяването от кораби, 1973 г., изменена с протокол от 1978 г. (MARPOL 73/78) и с протокол от 1997 г. (съдържа 6 анекса)
- Международна конвенция за подготовка, противодействие и сътрудничество при замърсяване с нефт, 1990 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията, ратифицирана със закон, приет от 38-то НС на 12.01.2001 г., ДВ, бр. 7 от 23.01.2001 г., обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2003г., в сила от 5.07.2001 г. (OPRC Convention)
- Международен кодекс за управление на безопасната експлоатация на кораби и предотвратяване на замърсяването (ISM Code), изд. от МТ, ДВ бр. 58 от 27.06.1995 г.
- Международна конвенция за контрол вредните противообрастващи системи на корабите, 2001г., ратифицирана със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 13 октомври 2004 г. - ДВ, бр. 94 от 2004 г. В сила за Р България от 17 септември 2008 г., обн. ДВ. бр.49 от 30 Юни 2009 г.
- Директива 2000/59/ЕО на ЕП и Съвета от 27.11.2000 г. относно пристанищните приемни съоръжения за отпадъци от експлоатацията на корабите и на остатъци от товари.
- Европейска стратегия за комплексно управление на крайбрежните зони (COM/2000/547), приета на 27.09.2000 г.
- Стратегически план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море;
- Споразумение за опазване на китоподобните бозайници в Черно море, Средиземно море и съседната акватория на Атлантическия океан;
- Споразумение между Р България и Р Румъния към Съвместната комисия по управление на водите, подписано в Букурещ, 17 ноември 2011 г.;
- Меморандум за разбирателство между Международната комисия за защита на Черно море (ICPBS) и Международната комисия за защита на река Дунав (ICPDR) за общите стратегически цели;
- Споразумение между Република България и Република Турция за определяне на границата в района на устието на р.Резовска / Мутлудере и разграничаване на морското пространство между двете държави в Черно море.